

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 104. ÉVFOLYAMA

1969. SZEPTEMBER XVIII. ÉVFOLYAM 9. SZÁM

TARTALOM

<i>Dr. Majer Antal</i> : A gyéritések racionalizálása	385
<i>Dr. Marjai Zoltán</i> : Akácmag gyűjtés földről	389
<i>Rakonczay Zoltán</i> : Erdőgazdálkodásunk az új gazdasági mechanizmus első évében	395
<i>Szántó Gábor</i> : Az erdő állapotának változása másfél évtized alatt a Dél-somogyi Áll. Erdőgazdaság két erdészetiében	405
<i>Gyapay Jenő</i> : Adatok a gépi rakodás terén a Mecseki Áll. Erdőgazdaságban elért eredményekről	411
<i>Dr. Kövér Zoltán</i> : A fagyártmánytermelés korszerűsítésének egyes kérdései	414
<i>Demeter Sándor</i> : Műszaki fejlesztés a Dél-somogyi Áll. Erdőgazdaságban	417
<i>Jérôme René</i> : Vadászati Világkiállítás	420
<i>Dr. Papp László</i> : 1969. tavaszi időjárás	422

Irodalmi szemle

Nemzetközi Biológiai Program (<i>Dr. Szőnyi L.</i>)	424
A természeti kincsek gazdasági értékelése (<i>Ilyés B.</i>)	424
Új vegyszerek kiemelt csemeték védelmére (<i>Mátyás Cs.</i>)	425
A világ erdőleltáiról (<i>Tóth M.</i>)	426
Vajon minden gazdasági nehézségünkön túljuttat bennünket a gépesítés? (<i>Dr. Babos I.</i>)	426
Az erdeifenyő telepítések ellenállóképességének növelése (<i>Kolossváryné</i>)	428
100 millió dollárt tesz ki a pengevesztés Kanadában (<i>Kassai J.</i>)	428
Egyesületi Közlemények	429
Címlapon: <i>Részlet a szajki parkerdőben</i> — Szombathelyi Áll. Erdőgazdaság	
Hátlapon: <i>A szajki parkerdő címtáblája</i> (Foto ERTI — <i>Michalovszky I.</i>)	

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Д-р Майер А.</i> : Рационализация рубок ухода	385
<i>Д-р Марья З.</i> : Заготовка семян белой акации с земли	389
<i>Раконцаи З.</i> : Наше лесное хозяйство в первом году нового экономического механизма	395
<i>Санто Г.</i> : Изменение состояния лесов за последние полтора десятилетия в двух лесничествах Южно-Шомодьского гослесхоза	405
<i>Дяцаи Й.</i> : Данные о результатах, достигнутых Мечекским гослесхозом в области машинной погрузки древесины	411
<i>Д-р Кёвер З.</i> : Некоторые вопросы модернизации производства цехов ширпотреба	414
<i>Деметер Ш.</i> : Соответствие и специальная проблема технического прогресса в Южно-Заласком гослесхозе	417
<i>Жером Р.</i> : Информация о Мировой охотничьей выставке	420
<i>Д-р Панн Л.</i> : Погода весны 1969 г.	422

CONTENTS

<i>Dr. Majer, A.</i> : Rationalization of thinnings	385
<i>Dr. Marjai, Z.</i> : Black locust seed collection from the ground	389
<i>Rakonczay, Z.</i> : Our forestry in the first year of the new economic mechanism	395
<i>Szántó, G.</i> : Changes in the state of two forest districts in the Dél-somogy State Forest Enterprise during the last fifteen years	405
<i>Gyapay, J.</i> : Data on the results of mechanized loading in the Mecsek State Forest Enterprise	411
<i>Dr. Kövér, Z.</i> : Some aspects on the rationalization of small-sized timber processing	414
<i>Demeter, S.</i> : The accord and special problems of technical development in the Délzala State Forest Enterprise	417
<i>Jérôme, R.</i> : World Hunting Exhibition (Information)	420
<i>Dr. Papp, L.</i> : Springtime weather of 1969	422

A lapban megjelent tanulmányok szerzői:

Demeter Sándor erdőmérnök, Délzalai Áll. Erdőgazdaság, Kaposvár; *Gyapay Jenő* igazgatóhelyettes főmérnök, Mecseki Áll. Erdőgazdaság, Pécs; *dr. Kövér Zoltán* igazgató, Erdészeti Műszaki és Szervezési Iroda, Budapest; *dr. Majer Antal* egyetemi tanár, Erdészeti és Faipari Egyetem, Sopron; *Rakonczay Zoltán* főosztályvezető helyettes, MÉM Erdészeti Hivatal, Budapest; *Szántó Gábor* igazgató, Erdőrendezőség, Kaposvár.

A gyéritések racionalizálása*

DR. MAJER ANTAL

Minden erdésznek, erdőgazdasági vezetőnek „két lelke” van. Nem válhat csak az egyik, a *pillanatnyi*, a pénzügyi kérdések rabjává, hanem felelősségtudattal kell fáradozzon erdeink jövőjén, *hosszú távlatban* a tartamos fatermesztés biztosításán és erdeink jóléti hatásának fokozásán.

Ritkán vetődik fel ez az ellentmondásos követelmény olyan élesen, mint éppen napjainkban, a gyéritések szakszerű és gazdaságos végrehajtása során. Egyre fokozódnak azok a nehézségek, amelyek az erdőgazdaságokban a nem értékesíthető tűzifakészletek növekedéséből erednek. Az új gazdaságirányítási rendszerben súlyos anyagi következményeket vállal magára az a vállalat, amelyik a piac által nem keresett cikket állít elő. Mivel a gyéritések viszonylag kevés iparifát, több vékony faanyagot, elsősorban tűzifát adnak, az erdőgazdaságok vonakodnak a nevelővágásokat végrehajtani. Fokozza a nehézséget a munkaerőhiány, amelyet a nevelővágások szétszórtsága és elaprózása csak súlyosbít. Ezek ellenére sem mondhatunk le azonban azokról az állománynevelési beavatkozásokról, amelyek állományaink növekedését és fejlődését hivatottak segíteni.

Úgy vélem, előnyös, ha a kényszerhelyzetből a kiutat az erdőművelők is keresik, mert így biztosítható a biológiai szempontok előtérbe helyezése, s elkerülhető, hogy az átmeneti tűzifaválság vagy a munkaerőhiány kényszerítsen ránk biológiai szempontból talán kevésbé megfelelő eljárásokat.

A 20 évvel ezelőtt kezdett állománynevelési kutatások, *Partos* (1951) „Erdő-ápolás” c. útmutatója és az 1956-ban kiadott Erdőnevelési Utasítás alapján elindított tapasztalati megfigyelések is időszerűvé és szükségessé teszik az állománynevelési eljárások felülvizsgálatát, fejlesztését, gazdaságosabbá tételét és egyszerűsítését. Ezt a tevékenységet összefoglaló néven *racionalizálásnak* hívjuk. (Nem szívesen használjuk ezt az idegen eredetű szót: sajnos, ezen összefoglaló fogalom helyett kedvezőbb magyar névre neltünk!)

Amikor hazánkban az erdőművelés racionalizálásáról szoltunk, eddig legnagyobb súllyal a nevelővágások munkáinak térbeli és időbeli szervezettségét, egyszerűsítését, a gépesítésből és a vegyszerezésből származó mechanizálást, feltáró és közelítő utak építését stb. emeltük ki. Pedig a racionalizálás biológiai és pénzügyi lehetőségei is számottevőek.

A gyéritések racionalizálását két oldalról közelíthetjük meg:

— először az *erdő biológiai-állományszerkezeti* vonatkozásainak új szemléletét ismertetjük és vizsgáljuk, milyen lehetőséget nyújtanak ezek az állománynevelések racionalizálásához;

— majd a második részben a pénzügyi, ill. *gazdaságpolitikai* irányelvekkel foglalkozunk, a mai gazdasági koncepció figyelembevételével világítjuk meg a gyéritések helyzetét és keressük a racionalizálási lehetőségeket.

Biológiai-állományszerkezeti szempontok

A gyéritéseket nem lehet elszigetelten tárgyalni, hanem *átfogóan* kell egész nevelési tevékenységünket megvizsgálni, mert csak így lehet egyszerűsíteni. A

* 1969. V. 21-én a Nyugatmagyarországi Erdőgazdasági és Faipari Egyesülés igazgatói tanácsülésén elhangzott előadás

ma elkülönített állományfejlődési szakaszok és a hozzátartozó állománynevelési eljárások figyelembe veszik a nevelővágási technikát is.

Eszerint: térdmagasságig érő *csemetésekben* újulat-, vagy telepítésápolást hajtunk végre. Embermagasságig érő *fiatalosokban*, amelyek még áttekinthetőek, fiatalosápolást (felszabadító tisztítást) végzünk. Embermagasságtól 4—5 m magasságig kialakult *sűrűségekben* tisztítást (elegyszabályozó tisztítást) gyakorlunk. A 4—8 m magas *lécesekben*, vagy vékony rudasokban tisztítóvágást (előgyérítést), illetve „tisztítás jellegű törzskiválasztó gyérítéseket” végzünk. *Rudas*, középkorú állományokban válogató gyérítéseket, míg *szálas*, középkorú állományokban növedékfokozó gyérítést hajtunk végre. Tehát mind az ápolás, mind a tisztítás, mind a gyérítés két-két állományfejlődési szakaszra, illetve műveletre bontható.

A régihez viszonyított részletesebb tagolásnak jelentősége a racionalizálás szempontjából abban jelentkezik, hogy a súlypontot a nevelővágások során ma két időszakra terelhetjük. Az első az embermagasságig növe, áttekinthető *fiatalosra* eshet, ekkor gyorsan és olcsón dolgozhatunk. Ha a fiatalosban biztosítottuk a főfafaj uralomra jutását, a sűrűség munkaigényes tisztítása — különösen elegyetlen erdőkben — el is hagyható. A másik súlypont a törzskiválasztó gyérítés első időszakában a *vékony rudas*, illetve léces állományok tisztítógásaira esik. Az erdővé alakulás után a főfafaj javafái érdekében történő kiválasztás, mint a nevelés legfontosabb művelete, valamint a beavatkozás folytán előálló növedékgyorsulás — a legnagyobb víz és tápanyagfelhasználás — erre a korra esik. A mai elszámoló rendszer ezeket a „tisztítás jellegű gyérítéseket” még a tisztításokhoz hasonlóan erdőfenntartási járulékból finanszírozza. Ha jól végrehajtjuk, a gyérítések gyakorisága csökkenhet.

Szükséges annak a tudatosítása is, hogy ma genetikai és állomány szerkezeti szempontból eltérő szemlélettel nézzük és különítjük el a *természetes* és *természetszerű*, azaz erősen heterogén populációjú állományokat az *ültetvénytől*, gyengén heterogén populációjú állományoktól. Sőt más kezelést-nevelést igényelnek a *faültetvények*, azaz az egyklónú, homogén populációjú állományok.

Lényeges különbség, hogy a heterogén populációjú állományok, — hazánkban bükkösök, gyertyános tölgyesek és tölgyesek — törzsszámtól függetlenül kinevelik önmaguktól, beavatkozás nélkül is a kimagasló és uralkodó törzseket. Ezek megfelelő koronával rendelkeznek és beavatkozás nélkül is vastagodnak. Kiválasztás (emberi beavatkozás) nélkül legfeljebb a céljainknak nem legmegfelelőbb egyedek kerülnek uralomra. Az ültetvénytől állományok populációi genetikai homogenitásuk miatt alig differenciálódnak, zárt erdő esetén egymás növekedését hátrányosan befolyásolják, nem egy esetben összeroskadnak. (Például a sűrűn felépített nemesnyár ültetvény vagy a sűrűn tartott kukorica.) Az ültetvénytől erdőben a racionalizálási lehetőség abban jelentkezik, hogy a fiatalkori ápolást, illetve tisztítást ritka hálózatú ültetéssel kiejtjük. Kivételt képeznek az extrém termőhelyek védőfásításai (pl. a homoki erdőfenyvesek). Itt a záródás mielőbbi elérése ad racionalizálási lehetőséget, mert csökkenti az ápolási költséget és növeli a biztonságot. Természetszerű erdőben viszont a racionalizálás során — mivel a rudaskorra elég pár száz jóminőségű főfajú javafát biztosítani — a sűrűségekben kihasználhatjuk a természetes szelekciót, tehát elhagyhatjuk a tisztítást.

Különleges helyzetet foglalnak el a fenyvesek a korlátolt koronafejlesztés miatt (oldalirányban nem, csak magassági növekedés révén tudják koronájukat fejleszteni) — átmeneti jellegűek a természetes és az ültetvénytől erdők között. A legmagasabb egyedek többnyire a legjobb növedék hordozók is. Gyéríté-

sek idején egyszerűbb, sablonos alsószintű beavatkozással kezelhetők, ami azt is jelenti, hogy a tisztítások, illetve a gyéritések tetszőlegesen korlátozhatók.

Az elegyeserdők nevelővágásának megkönnyítésére a *természetes szukcessziót* használjuk fel. Olyan fafajok társulásával szabad csak dolgozni, amelyben a mellékfafajok maguktól is segítik a főfafaj növekedését és fejlődését. (Pl.: üde gyertyános tölgyesben a bükk elősegítése.)

Az állománynevelés teendőit tehát elsősorban az uralkodó fafaj tulajdonságai szabják meg. A racionalizálás első lépcsője a fafajok biológiai sajátosságainak figyelembe vétele.

Napjainkban sok szó esik az erdők *ökonómiai osztályozásáról*. Ennek bevezetése lehetővé tenné azt, hogy csak *nagyfahozamú, jövedelmező faállományokat* kezeljünk intenzíven; a *gazdasági erdők* három osztálya szerint elsősorban a legjobbakat (I., II. o.), a gyengét (III. o.) kevésbé. A *jövedelmezőségi határon levő* faállományokat (sarjerdők, nehéz terepen álló erdők) csak a konjunktúrájának megfelelően ápoljuk-neveljük. Az V. kategóriába eső *jóléti erdőkben* (véderdő, védelmi erdő, parkerdő) elmaradhatnak a nevelővágások, ill. rendeltetésük csak védelmi, egészségügyi vagy esztétikai lehet.

Ha az erdőgazdaságok *előhasználati* tevékenységét vizsgáljuk — ami az évente kitermelésre kerülő faanyag 43⁰/₀-a — azt látjuk, hogy van gazdaság, amely 18⁰/₀-s van, amely 80⁰/₀ körüli fatömeget nyert az előhasználatból. Az 1956-ban kiadott erdőnevelési utasítás hatására az erdőgazdaságok igyekeztek felemelni az előhasználati fatömeget, idős, vágásérett állományban is gyéritettek. Racionalizálási lehetőség az, ha *vágásérettség előtt* természetyszerű állományban legalább 20 évvel, gyorsan növő, ültetvényszerű erdőkben pedig 10 évvel már *nem gyéritünk*. A fát leginkább a növedékfokozó gyérités idején lehet lábön tartalékolni. Felmérések szerint az előhasználati fatömegeg 31⁰/₀-ig lehet lemenni, amelyből 3⁰/₀ esik a tisztításokra, 12⁰/₀ a válogató gyéritésekre és 16⁰/₀ a növedékfokozó (szálas) gyéritésekre.

Húsz éves kísérleteink, Közép-Európában pedig 70 éves kísérleti eredmények igazolják, hogy a gyéritésekkel egy terület *összfatermését* nem, vagy alig, legfeljebb 5⁰/₀-kal lehet emelni. Mindenképpen *csökken* azonban az *előfakészlet*. (Tehát csökken a véghasználati fatömeg, ha több előhasználati fatömeget szedünk ki.)

Ha a természetesen hagyott erdők körlepősszegét vesszük záródás és növedék szempontjából is 100⁰/₀-nak, a mérsékelt, 5⁰/₀-os alsószintű beavatkozás emelhetné a fatömeget. Ehhez azonban mindig *optimálisan tartott körlepősszegre* volna szükség, amelynek meghatározása és biztosítása a természetben nem olyan egyszerű. Másrészt a beavatkozások az állomány „vékony rudas korának” időszakára kell hogy essenek, amikor az állomány magassági növekedésének teljében még *növedékgyorsulást* produkál. Erősebb alsószintű vagy felsőszintű beavatkozások általában csökkentik az összfatermést.

Természetesen más a *nevelővágások minőségfokozó hatása*, azonban ez sem fokozható korlátlanul, maximum 50⁰/₀-kal. Ilyen többlet a természetyszerű erdőkben ugyanis csak a javafák megsegítéséből, — a konkurensok eltávolításából, *válogató gyéritések során* adódhat, — nem a vastagodásból, míg az ültetvényszerű erdőkben *ritka hálózat* biztosítása esetén a vastagodásból is eredhet.

Összefoglalva megállapítható, hogy az erdő mai szemlélete fafajok szerint nyújt lehetőséget a racionalizálásra. A súlypont a fiatalos-ápolásra és a vékony rudas állománynak tisztító vágására, illetve előgyéritésére tevődik. Ennek lelki-

ismeretes végrehajtása a nevelési eljárások beavatkozási erélyét, illetve gyakoriságát lényegesen csökkentheti: esetenként ki is ejtheti. Jelentős racionalizálási lehetőség adódik a ritka hálózatos telepítésből az ültetvényszerű erdőkben, valamint az idős, vágásérettség előtt álló erdők gyérítésének elhagyásából. Olyan erdőkben (sarjerdők) stb., ahol minőségfokozásra alig törekedhetünk, megelégedhetünk csekély alsószintű beavatkozással, amely nem csökkenti az élőfakészletet és véghasználatra egységnyi területen nagyobb fatömeget biztosít; tehát összpontosítással racionalizálja a nevelővágási ténykedést. Minőségfokozó beavatkozások (pl. bükk, tölgy esetén) a javafák megsegítéséből állhatnak; csak az ültetvényszerű erdőkben szükséges a nagyobb növőtér biztosítása, tehát a fellazítás. Az interzív nevelővágásokat a nagy fahozamú és jövedelmezőségű faállományokra korlátozzuk.

Gazdaságpolitikai szempontok

Előjáróban néhány olyan adatot említek, amelyek előbb-utóbb kell, hogy gazdasági szemléletünket is megváltoztassák. Közismert, hogy az erdőgazdaságok termelési értéke évente kb. 4 milliárd forint, amely 0,7% részesedésével igen alacsonyan határozza meg az erdészet súlyát népgazdasági ténykedésünkben. Nem helyes csak a termelési értékre alapozni, jobb a nagy fabehozatalra és még jobb hazánk erdővagyonára hivatkozni. A 170 000 000 m³ élőfakészlet 120 Ft/m³ országos átlagértékkel számítva 20,5 milliárd forint erdővagyonot jelent. Az erdőgazdaságok állóeszközeinek értéke közel 3 milliárd, fogyóeszközeinek pedig 1 milliárd forint az értéke. Ezzel a lekötött eszközök értékével, valamint a talajértékkel, a mellékhasználatokkal (pl. a vad 1 milliárd forint) stb. értékkel együttesen közel 28 milliárd forintba tehető erdővagyonnal rendelkezünk. Magyarország egész nemzeti vagyona, 1350 milliárd forint amelynek tehát 2,1%-át adják az erdők. (Amíg termelési érték szempontjából a MÉM-ben 3,8% a részesedésünk, nemzeti vagyon szempontjából, a 110 milliárd mezőgazdasági vagyonhoz a 28 milliárd erdővagyon arány 20%!)

Sajnos, az erdőgazdaság egyedülállóan nem számolhat ezzel a mérhetetlen élő vagyonnal, élő fakészlettel, hanem csak késztermékkészlettel. Emiatt a nevelővágások értéknövelő hatását sem tudja kimutatni és így nincs is ösztönzője. Ez a helyzet a gyérítések elhanyagolásához, állományokból a jobb és vastagabb faanyag kiszedéséhez vezethet. Főleg a csak évtizedek múlva realizálható törzskiválogató gyérítések végrehajtásához nem fűződik semmi pillanatnyi gazdasági érdek. Egyedüli megkötés a gyérítéseknek a kiváló vállalat elismeréséhez kötött és előírt elvégzése.

Elkerülhetetlen a nevelővágások hatékonyságának, a faállományok növedékváltozásának figyelembe vétele. Elsősorban az értéknövedék alakulását kell tekintetbe venni. Amíg erre megfelelő módszert kutatóink meg nem állapítanak, átmeneti megoldásra két lehetőség kínálkozik. Először is felmerült már az a kívánság, hogy az összes gyérítéseket az erdőfenntartási alapból finanszírozzuk. A tisztítás racionalizálásából eredően több fedezet marad egyéb erdőművelési munkákra, így a gyérítések minőségfokozására is. Faállományaink eltérő eredetűek, változó korúak, változatos fafajúak és más-más egészségi állapotúak, ezért rendkívül sokféle a nevelővágások során termelt választék. Kívánatos volna az erdőfenntartási járulékot is differenciált értékkel megállapítani. Megjegyzem ezzel kapcsolatban, hogy az összes állománynevelési beavatkozásnak, tehát az ápolásoknak, a tisztításoknak és a gyérítéseknek költségvetési térítése azért nehéz, mert nagyban befolyásolja az erdőgazdaságok vállalati gazdálkodását. Kétsgykívül a vállalati gazdálkodás a jövedelmezőbb, a költségvetésből történő gaz-

dálkodás több pazarlásra vezethet. De hogy a gyéritések esetén lehet kivételt tenni, példa erre a Szovjetunió!

A második lehetőséget illetően: a lassan növény lombfák esetén már 30 éves korig kinyújtották a tisztítási korhatárt, kívánatos volna ezeket a „tisztítás jellegű gyéritéseket”, *tisztítógátásokat* egyéb fafajokra és a *törzskiválasztó gyéritések* egész időszakára kitolni (40—50 évig a lassan növény fafajokra, illetve 20 évig a gyorsan növény fafajokra). Inkább legyen kevesebb a fásítás, s kapjanak nagyobb fedezetet a már nevelővágásra érett állományaink.

Segítene az is némileg a helyzeten, ha a gyéritéseket is *minősítenénk*, mint a tisztításokat.

A jövő erdeinek helyes kialakítása *erkölcsi kötelessége, etikai kérdése* is a hivatástudattal rendelkező mai erdészársadalmunknak. Sok nehézségen átsegít, illetve átsegített bennünket, azonban csak erre alapozni nem lehet. Ezért 1971-től feltétlenül új alapokra kell helyezni a gyéritések elszámolását, amelyre a készülő új állománynevelési útmutató is alapul szolgál.

Д-р Майер А.: РАЦИОНАЛИЗАЦИЯ РУБОК УХОДА

Вопрос рационализации рубок ухода можно трактовать отчасти со стороны биологии, т. е. с точки зрения структуры леса и отчасти со стороны хозяйственной политики. С точки зрения построения леса надо отличать друг от друга лесные плантации природного характера и лигникультур. В них возможности рационализации находятся в зависимости от древесных пород. В общем центр тяжести падает на уход за культурами и на прочистку молодняков, посредством добросовестного производства которых можно снизить число последующих рубок или же совсем их не производить. В лесах плантационного характера значительной предпосылкой рационализации является широкое размещение посадочных мест. С точки зрения экономики надо иметь в первую очередь ввиду формирование прироста по ценности. Пока у нас на это отсутствуют подходящие расчёты, целесообразно было бы финансировать мероприятия рубок ухода за счёт фонда по сохранению лесов или же сделать возможным это по крайней мере до окончания прорезывания (40—50 лет при медленно и 20 лет при быстрорастущих древесных породах).

Dr. Majer A.: RATIONALIZATION OF THINNINGS

Rationalization of thinnings may be approached from two sides: from the biological-stand structural, and from the economic side. Regarding the stand structure naturelike and plantationlike stands, as well as wood-plantations can be distinguished. Rationalization varies among these types also by species. Generally the greatest attention should be given to the clearing and thinning of young stands. These operations carried out carefully may reduce the frequency of further thinnings, even drop them out entirely. In plantationlike stands wide-spacing is the main possibility for the rationalization of thinnings. As to the economic policy the value-increment should be taken into account primarily. Calculations of that type however missing, thinning operations, at least those up to the age of selective thinnings (40—50 years with slow-growing and 20 years with fast-growing species), ought to be financed by the Forestry Fund.

Akácmag gyűjtés földről

DR. MARJAI ZOLTÁN

Néhány évvel ezelőtt *Trubin József* erdész újítást nyújtott be a Gödöllői Állami Erdőgazdasághoz az akácmag földről való begyűjtésére. Eszközei egy lapát és egy kettős fenekű — bővebb és apróbb lyukú — kézi rosta voltak. A rostát két munkás kézzel rázta, a harmadik pedig lapáttal szórta rá az állomány alomtakaróját. A megoldást felkarolva általánosan elterjesztettük, s rá egy évre már megszületett *Deszpot László* erdész technikai újítása, az erdei forgó rosta, melylyel két fő (8 órás műszakban) 8—12 kg-os teljesítményt érhet el. Ugyanabban az évben kiterjedt vizsgálatokba kezdtem annak érdekében, hogy feltárjam a magelőfordulási helyeket.

Mindezek eredményeképpen 1967-ben 100 q, 1968-ban 110 q magot exportálhattunk, a saját — 15—15 mázsás évi — felhasználásunkon felül. Ezenkívül felgyűjtöttük az üllői árbocakác előfordulás magját és eredményeként a múlt évi vetésből származó 78 000 db csemetével — ha-onként 1000 db felhasználásával — 78 ha árbocakác erdősítést végeztünk. Az 1969 tavaszán vetett magból ismét kb. ugyanennyi csemetére számítunk.

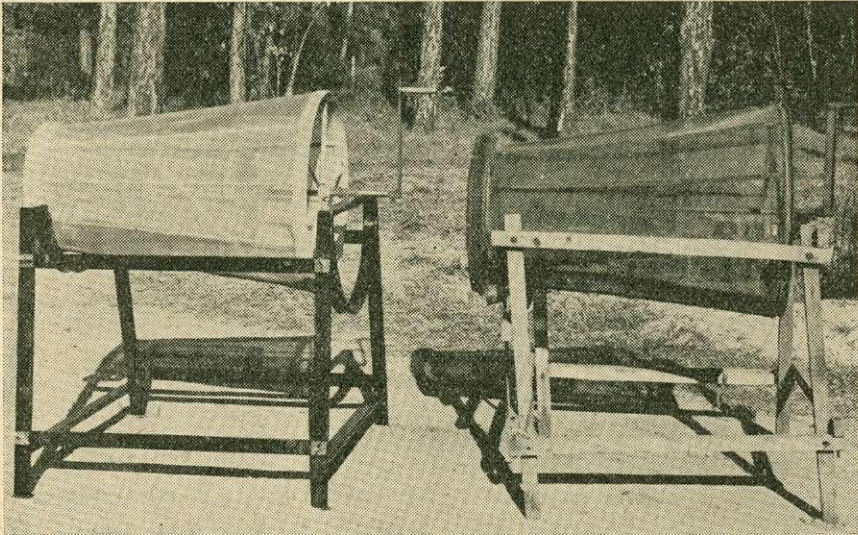
Röviden összefoglalva ez a története új eljárásunk kialakulásának, amikor figyelmünket 180°-kal eltérítve, a fáról a föld felé fordítottuk.

A földről való akácmag gyűjtés jelentősége kettős, egyrészt közvetlen gazdasági, másrészt genetikai.

Gazdasági szempontból azért előnyös, mert

- a gyűjtést lényegesen megkönnyíti;
- az ezzel a módszerrel begyűjtött mag olcsóbb, mint a fáról szedett;
- az éves begyűjtés nem függ az éves termésviszonyoktól;
- a gyűjtés lényegében véve évszaktól független;
- a begyűjtendő mennyiség gyakorlatilag korlátlan, hazai viszonylatban a mennyiségi felső határ a piaci felvevőképesség;
- az akácmag keresett exportcikk, jelentős devizahozamot biztosít.

Az eljárás *genetikai szempontból* azért előnyös, mert lehetőséget ad a tömegszelekcióra, a kijelölt magtermelő állományok és árbockac előfordulási-helyek rendeltetésszerű hasznosítására. Az akác magtermelő állományokról eddig gyakorlatilag nem gyűjtöttünk be magot, éppen kiváló növekedésük, törzs-alakjuk és magasságuk következtében. Ezentúl csak ki kell jelölni az éves magszükségletnek megfelelő területet és a felgyűjtést — akár utólag is — ellenőrizhetjük. Ily módon a még értékesebb árbockac állományok magját szintén „mobilizálhatjuk”.

1. ábra. A Deszpot-féle erdei akácmag rosta. Jobbról eredeti favázás, balról az ERTI által készített vasvázás kivitelben. (Fotó: ERTI — Michalovszky)

A Deszpot-féle készülék az 1. ábrán látható eredeti favázás és fémvázás kivitelben. A dobrosta kettős, belül bővebb lyukú — durva hulladék elválasztására szolgáló —, kívül szűkebb lyukú — homokot átbocsátó — rosta forog közös vízszintes tengelye körül. A rosták kúpos kiképzésűek. A készülékbe a hajtókarral átellenes végen lapátoljuk be az állomány alatt levő almot és bizonyos mennyiségű homokot. A durva hulladék a bővebb lyukú rostáról visszakerül a földre, a mag a homokkal együtt az apróbb lyukú rostába hullik, majd a félig tisztí-

tott mag abból a hajtókar felüli végen távozik. Ez az anyag még meglehetősen sok korhadó lombot stb. tartalmaz, melyek elválasztása már kalmár rosta segítségével történik. Minthogy a nedves homok a rostákat eltömíti, a gyűjtést célszerű száraz időben — pl. augusztus, szeptember — végezni, lehetőleg szeles időben. Ha az átrostálandó réteget előre felhalmozzuk, akkor munkánkat csak tartós esőzés akadályozhatja meg.

A szemlélet megváltoztatása, a magelválasztás technikai megoldása még nem elegendő a gyűjtés megszervezéséhez. Meg kellett állapítani, hogy hol található megfelelő mennyiségű mag. Ezzel a kérdéssel kapcsolatban a Pusztavacsi Erdészet területén 1967-ben közel 500 talajmintát vizsgáltam meg. A vizsgálat céljára egy 10×10 cm alapterületű mintavevő — a hozzávaló lapátkával — és egy ketős fenekű kis kézi rosta szolgált.

A mintavevőt a kiválasztott területen a kívánt — max. 12 cm — mélységig a földbe (homokba) nyomtuk, majd a lapátka segítségével földestől kiemeltük és tartalmát a rostákon átrostáltuk. A visszamaradt anyagot — megfelelő jelöléssel ellátva — zacskókba helyeztük és laboratóriumban megvizsgáltuk. A vizsgálatok során előfeltételezésként abból indultam ki, hogy az állománynak a területegységre eső maghozama függ:

- az állomány korától;
- az állomány termőhelyi viszonyaitól;
- a területnek az állományban való elhelyezkedésétől;
- az állomány genetikai tulajdonságaitól.

A területegységről konkrétan begyűjthető mag mennyisége függ:

- a földre jutott mag különböző okokból bekövetkező veszteségeinek mértékétől;
- az időközben kicsírázott magvak számától;
- a mag elhelyezkedésétől a talajrétegekben;
- az aljnövényzettől;
- a nedvességi viszonyoktól;
- a technikai felszereléstől;
- a területre való visszatérés időközzeitől.

A vizsgálatokat e feltételezéseknek megfelelően állítottam be. Pl. a hozam és kor összefüggésének vizsgálatakor különböző korú állományokat kerestem fel, vagy amikor a területnek az állományban való elhelyezkedését tanulmányoztam, akkor a szegélytől kiindulva haladtam az állomány belseje felé, 2 m-enként mintát véve. A vizsgálatok még nem zárultak le, és a kapott eredmények sem véglegesek. Arra azonban alkalmasak, hogy útbaigazításuk alapján a gyűjtők számára irányt mutassanak a legbővebb terítettségű állományrészek felé.

Az eredmények közreadása rendes körülmények között adatfelmérések ismeretetésével kezdődik. Erre itt — a terjedelemszabta határok miatt — nincs lehetőség, ezért csak kiragadott, összevont számokat, értékeléseket bocsáthatok közre.

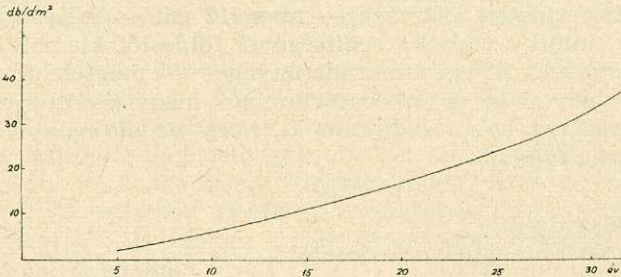
A vizsgálatok szerint a termőhely jelentős mértékben befolyásolja a begyűjthető maghozamot. A III—IV. termőhelyi osztályú állományban általában 20—50%-kal kevesebb mag található, mint az I—II. termőhelyi osztályokban. A termőhely a minőséget is befolyásolja. Az ezermagsúly különbség — a jobb termőhely javára — a 10%-ot is elérheti.

Az állomány kora kézenfekvő meghatározója a begyűjthető magmennyiségnek. Nyilvánvaló, hogy az állomány korosodásával nő a maghozam. A vizsgálatok szerint ez a kapcsolat valóban fennáll. Az eddigi adatok azonban azt mutatják, hogy ez az összefüggés nem lineáris, hanem exponenciális. A rendelkez-

zésre álló eredmények szerint az I—II. termőhelyi osztályban a területegységre (1 dm²) eső évi mennyiségi gyarapodás megközelítően az alábbi:

$$\begin{aligned} 5-15 \text{ év} &= 1,0 \text{ db/év} \\ 15-25 \text{ év} &= 1,5 \text{ db/év} \\ 25-35 \text{ év} &= 2,5 \text{ db/év} \end{aligned}$$

Eszerint egy 30 éves állományban 1 dm²-en átlagosan 35—40 szem mag található. Ha az ezermagsúlyt átlagosan 22 g-nak vesszük, akkor ez azt jelenti, hogy a szóbanforgó állomány ha-onként 770—880 kg magot tartalmaz. Egy másik mutató szerint minden dm²-enként előforduló magszám 22 kg-os hozamot jelent ha-onként.

2. ábra. Átlagos magkészlet a különböző korú, I. és II. termőhelyi osztályú állományokban. Az alapadatokat öt erdő-részletben vett 192 minta szolgáltatta

A begyűjtési területnek az állományban való elhelyezkedése szempontjából különbséget teszünk a szegély és az állomány belseje között. *Szegélyen mindig kevesebb volt a mag, mint az állomány belseje felé*, jöllehet — a bőségesebb virágzás folytán — ennek ellenkezőjére számíthattunk. A szegélytől befelé haladva kb. 30 m mélységig méterenként 1 db-bal nő a magszám dm²-enként. Hasonlóképpen logikátlan az erdősáv magtartalma is. Itt is kevesebb a mag, mint ahogy a nagyobb koronafelület alapján joggal várhattuk.

1. táblázat

A Pusztavacs 147/a erdő-részletben, a négy égtáj irányában vezetett vizsgálati sorokban 1—1 dm²-en talált magvak száma

Távolság az állomány szegélyétől m-ben	Magszám/db az				erdő-részlet átlagában	Össze-vont átlag
	a	b	c	d		
	vizsgálati soron					
0	9	6	21	3	10	16
2	14	3	27	21	14	
4	22	15	37	20	23	
6	19	10	11	33	18	
8	49	6	12	17	21	20
10	15	11	5	51	21	
12	36	20	8	72	34	26
14	15	22	7	32	19	
16	17	12	29	42	25	
18	20	52	44	14	32	
20	5	40	24	38	24	19
22	20	9	12	44	21	
24	63	14	30	87	48	29
26	52	5	33	50	35	
28	24	9	9	95	34	

Az erdő-részlet átlaga: 25,7 db/dm².

Meglepő a magnak a *talajban való rétegződése*. A 2. táblázatból kitűnik, hogy a magnak jelentős hányada belekeveredik a talajba, olyannyira, hogy egy része szokatlanul mélyre, 9—12 cm-re is lehatol. A gyűjtés szempontjából a tiszta homok 2—3, sőt 4—5 cm-es mélysége is számításba jön. A magkészletnek 15—30%-a helyezkedik el a 6 cm alatti mélységben.

2. táblázat

A Pusztavaas 147/a erdőrészetben (28 év, II. th. o.) a különböző rétegekben az alábbi átlagos magmennyiségeket találtam (10 mintavétel alapján)

Réteg	Magmennyiség		Ezer- magsúly g
	db	%	
Lomb alom 0—1,5 cm	15,4	20,9	23,7
Humusz 1,5—3,0 cm	21,8	29,8	22,3
Homok 3,0—4,5 cm	15,4	20,9	22,4
Homok 4,5—6,0 cm	10,9	14,8	22,5
Homok 6,0—9,0 cm	5,8	7,9	22,8
Homok 9,0—12,0 cm	4,2	5,7	20,5
Összes:	73,5	100,0	

Abból, hogy egy területen mennyi magot találtunk, nem szabad közvetlenül visszakövetkeztetni a *termett* mag mennyiségére. A földre hullott magnak egy része kicsírázhatott, felszedhették a madarak, rágcsálók stb. Lehetséges, hogy éppen ez az oka pl. annak is, hogy a szegélyeken, erdősávokban a vártnál kevesebb a mag. Ilyen helyeken a vad tovább elidőzik és a rágcsáló is inkább ide húzódik, semmint a hűvösebb állományrészek, vagy a ragadozó madarak által veszélyeztetett nyílt területek felé. Biológiai, magismerettani, plantázs-tervezési szempontból mindenesetre kívánatos megvizsgálni a termett és megmaradt mag mennyiségi és minőségi viszonyait.

Az állomány korának függvényében meghatározott magmennyiség nemcsak az egyszeri begyűjtési lehetőségre vonatkozóan ad felvilágosítást, hanem egyzsersmind a területre való visszatérés időközéire is. Kereskedelmi célból a legidősebb, vágás előtt álló állományokat célszerű felkeresni, mert viszonylag itt található a legtöbb mag, a begyűjtés itt a leggazdaságosabb. Ez esetben tehát visszatérés, ismételt begyűjtés nem fordul elő. Ha vetés érdekében történik a gyűjtés, akkor két, esetleg három visszatéréssel számolhatunk.

Az árbocakác előfordulásokat célszerű késedelem nélkül felgyűjteni, hogy az értékes mag mihamarabb a termelés vérkeringésébe kerüljön. (Itt említem meg, hogy néhány előfordulás maghozamát közreadhatom Kottász Tamás technikus jóvoltából, aki a próbagyűjtéseket kérésre elvégezte. Kerekegyháza: 13,7 db/dm²; Császártöltés: 10,8 db/dm²; Rőjtőkmuzsaj: 8,1 db/dm²; Zalaszentiván: 18,3 db/dm².) A következő gyűjtéssel — az állomány korától függően — 10—15 év múlva térhetünk vissza ismét, mert ennyi idő alatt halmozódik fel annyi mag, amennyit már érdemes felgyűjteni. Ezt a 10—15 éves forduló addig ismételtethetjük, ameddig az állomány természetes úton el nem pusztul, vagy amíg a plantázsok helyüket be nem töltik. A forduló természetesén változhat, ha a termett és megmaradt mag viszonyát megismerjük és az indokoltá teszi az árbocakác-foltok magvesztés elleni védelmét.

Közönséges magtermelő állomány esetében kétszeri gyűjtést irányozhatunk elő. Először 25, majd 35 éves korban. Így mindkét esetben kb. 25 db/dm²-es terítettséggel számolhatunk, aminek felgyűjtése már rentabilis is. Magtermelő állomány esetében túltartásra nincs szükség. A meglevő állományok magkészlete bőségesen fedezheti a szükségletet.

A korrall összefüggésben felsorakoztatott maghozamok átlagos értékek. Kereskedelmi gyűjtésre gyakorlatilag az ennél nagyobb hozamú állományrészeket keressük fel, az ismertetett mintavevő segítségével végzett feltárás útján. Erdőgazdaságunk területén igen gyakoriak az 50—70 db/dm²-es terítettségek, sőt volt olyan erdőrészlet is, ahol 112 szemet találtam. Ha ezt 1 ha-ra vonatkoztatjuk, közel 25 q-t kapunk.

Valamennyi vizsgálati sorozat közül a talajban való rétegződés elemzése szolgáltatta a legmeglepőbb adatokat. Ezek arról győznek meg bennünket, hogy a talaj felső rétege igen jelentős mozgást végez — feltehetően krotovinákon, elhalt gyökerek járatain keresztül, ill. vadtaposás, lemosás stb. révén. Az akác-mag a mozgás tekintetében akár „nyomjelzőként” is szerepelhetne. Feltétlenül érdeklődésre tarthatnak számot azok a vizsgálatok, amelyek a rétegződés okainak felderítését fogják szolgálni.

Feltételezhető, hogy ezek az elemzések felvilágosítást nyújtanak majd a magvak koráról is, erre nézve ugyanis egyelőre csak logikai és valószínűsítő támpontjaink vannak.

A feltárás révén szerzett tapasztalatok alapján, továbbá némely koratavaszi mélyfogatást követő bőséges kelés láttán, érdemesnek látszik tudatosan foglalkozni a magról való természetes felújítás gondolatával. Ha a felszíni rétegekben elhelyezkedő, tömegesen előforduló magot tárcsa, vagy forgókapa segítségével koratavasszal „szkarifikáljuk”, várhatóan bőséges természetes újulat birtokába jutunk.

Z á r a d é k. A Gödöllői Állami Erdőgazdaság az ismertetett eljárások átvételével, alkalmazásával kapcsolatos minden jogát fenntartja.

Д-р Марья З.: ЗАГОТОВКА СЕМЯН БЕЛОЙ АКАЦИИ С ЗЕМЛИ

Гёдёллэский лесхоз разрешил заготовку семян белой акации с земли. При применении специального двойного грохота в последние два года заготовлено семян уже в количества свыше 100 ц. Опыты показывают, что урожай семян на единице площади зависит от возраста и условий местопроизрастания, от местоположения площади сбора в насаждении, а также от генетических свойств насаждения. Семена в значительной мере смешиваются с верхним почвенным слоем (5—12 см), где накапливается урожай многих лет. Из всех опытных серий анализ слоистости семян в почве даёт самые поразительные данные.

Dr. Marjai Z.: BLACK LOCUST SEED COLLECTION FROM THE GROUND

In the Gödöllő State Forest Enterprise the collection of black locust seeds from the ground has been solved. More than 220 pounds were collected with double sieves in the last two years each. Investigations show seed yield per acre depends on the age of the stand, on the site conditions, on the allocation of collection site in the stand, and on the genetic properties of the stand. Seeds fallen down are mixed strongly with the upper layer (5—12 cm) of the soil, where the crop of several years is accumulated. From all the investigation series the analysis of the stratification of seeds in the ground provide the most surprising data.

Erdőgazdálkodásunk az új gazdasági mechanizmus első évében

RAKONCZAY ZOLTÁN

Egy év tapasztalatait nem célszerű általánosítani, különösen nem olyan hosszúléjártatú termelési ágazatban, mint az erdőgazdálkodás. Az új gazdaságirányítási rendszer első évének, 1968-nak tapasztalatai azonban néhány olyan jelenségre hívják fel a figyelmet, amelyekkel érdemes röviden foglalkozni.

A reform első évének kezdetén az állami erdőrendezőiségek adatai szerint az országban 1 516 586 ha erdő és erdőhöz tartozó egyéb terület volt, ami 16,3%-os erdősültségnek felel meg. Ezen felül mintegy 30 000 ha olyan fásított területet tartottunk nyilván, amelynek művelési ága nem erdő. Közismert tény, hogy az állami földnyilvántartás adatai az állami erdőrendezés adataitól eltérnek, amint azt az 1. táblázat is szemlélteti. Az eltérés oka elsősorban az, hogy a földhivatalok nem minden erdőhöz tartozó egyéb területet tekintenek erdőnek. A különbség másik oka abban rejlik, hogy az erdőrendezőiségek a valóságos helyzetet mérik fel, míg a földhivatalok inkább a jogi helyzetet regisztrálják.

Az állami erdőrendezőiségek újjászervezése és hatáskörüknek minden erdőre való kiterjesztése óta az erdőgazdálkodó szervezetek — mint ahogyan azt a táblázatok is tartalmazzák — 8 csoportba osztottuk.

1. táblázat

Az erdőterület megoszlása megyénként a megyei földhivatalok és az állami erdőrendezőiségek adatai szerint (1967)

1	2	3	4
Sor-szám	Megye	Erdő művelési ágú terület (földhivatal)	Erdő- és erdőhöz tartozó egyéb terület (áll. erdőrendezés)
		hektár	
1	Baranya (és Pécs)	91 361	94 213
2	Bács-Kiskún	93 064	105 029
3	Békés	17 857	18 890
4	Borsod-A.-Z. (és Miskolc)	177 363	186 751
5	Csongrád (és Szeged)	21 470	20 921
6	Fejér	48 770	51 949
7	Győr-Sopron	59 288	65 437
8	Hajdu-B. (és Debrecen)	47 801	50 994
9	Heves	76 468	78 685
10	Komárom	57 065	58 498
11	Nógrád	80 000	83 152
12	Pest (és Budapest)	125 258	131 463
13	Somogy	131 251	135 761
14	Szabolcs-Szatmár	48 493	49 033
15	Szolnok	19 503	20 979
16	Tolna	49 172	51 768
17	Vas	81 273	83 209
18	Veszprém	137 429	142 928
19	Zala	87 952	86 926
	Összesen	1 450 838	1 516 586

Az erdő- és erdőhöz tartozó területek megoszlása megyéenként szektorok szerint (1967) hektárban

2. táblázat

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Sor-szám	Megye	MÉM állami erdőgazdaság	Egyéb állami erdőgazdaság	Állami gazdaság	Víz-ügyi szerek	Egyéb állami	Összes állami	Mezőg. term. szöv.	Erdő-birtokosság	Egyéb nem állami	Összes
1	Baranya (és Pécs)	64 681	9	3 957	192	1 435	70 274	23 651	—	288	94 213
2	Bács-Kiskún	85 857	450	2 953	553	485	90 298	14 379	—	352	105 029
3	Békés	11 467	—	2 629	673	1 034	15 803	3 043	—	44	18 890
4	Borsod-A. Z. (és Miskolc)	140 855	304	1 114	824	991	144 088	36 680	3507	476	186 751
5	Csongrád (és Szeged)	14 686	35	838	2 322	325	18 206	2 520	—	195	20 921
6	Fejér	33 277	8 390	2 755	37	863	45 322	6 530	—	97	51 949
7	Győr-Sopron	46 908	698	2 754	1 103	475	51 938	13 480	—	19	65 437
8	Hajdú-B. (és Debrecen)	35 940	—	2 933	561	438	39 872	10 955	—	167	50 994
9	Heves	57 715	340	394	478	377	59 304	18 162	945	274	78 685
10	Komárom	36 161	13 223	3 047	32	210	52 673	5 764	39	22	58 498
11	Nógrád	55 124	4 509	1 011	—	207	60 851	22 208	—	93	83 152
12	Pest (és Budapest)	89,247	12 951	4 206	402	987	107 793	22 750	636	284	131 463
13	Somogy	87 276	13 765	4 510	12	242	105 805	29 879	—	77	135 761
14	Szabolcs-Szatmár	27 886	—	2 677	440	367	31 370	17 056	—	607	49 033
15	Szolnok	11 317	3	996	2 274	520	15 110	5 515	—	354	20 979
16	Tolna	35 728	—	3 632	256	126	39 742	12 016	—	10	51 768
17	Vas	53 144	294	1 864	198	668	56 168	21 135	1310	4596	83 209
18	Veszprém	70 058	46 692	1 685	41	1 142	119 618	22 637	455	218	142 928
19	Zala	58 711	—	1 850	—	123	60 684	26 231	—	11	86 926
	Összesen	1 016 038	101 663	45 805	10 398	11 015	1 184 919	316 591	6892	8184	1 516 586
	Százalékban	67,0	6,7	3,0	0,7	0,7	78,1	20,9	0,5	0,5	100,0

Az első három táblázatban az ország erdőterületének különféle csoportosításban való megoszlása található. Az erdőterület nagyságához talán annyit érdemes hozzáfűzni, hogy az állandóan emelkedik, az üzemtervezés során általában több erdőt találunk, mint amennyi a nyilvántartásokban szerepel.

A 4. táblázat szerint az üzemtervek alapján az ország összes erdejében évente kerekén 5 millió 400 ezer köbméter fát lehetne kitermelni. Ezzel szemben 1968-ban 158 ezer köbméterrel kevesebbet termeltünk. Igaz, hogy ez az elmúlt évinél mintegy 200 ezer köbméterrel több, de a valóságosan lehetségesnél legalább 800 ezer köbméterrel kevesebb. Az üzemtervek egy évi átlagát ugyanis évek hosszú során át nem termeltük ki. Ha a megtakarított fatömeget az érvényben levő üzemtervek hátralevő éveire osztanánk fel, az évente kitermelhető fatömeg 6 millió köbméter körül lenne. Mivel az üzemtervi előírás azonban a fatömeg vonatkozásában nem kötelező, helytelen lenne a tartalékok mechanikus előírása az üzemtervek még hátralevő éveire.

A lemaradás oka az erdőgazdálkodó szervek véleménye szerint: értékesítési nehézségek, munkaerőhiány, gépi kapacitás hiánya, feltáratlanság stb. Ezek az indokok azonban csak részben fogadhatók el.

Ha a lemaradást gazdálkodó szerveként elemezzük, a helyzet még érdekesebb. Legnagyobb a lemaradás a termelőszövetkezeteknél és az erdőgazdaságoknál. Előbbiek, a már említettek mellett, csemete- és szakemberhiányra is hivatkoznak, de véleményünk szerint a nem kellő hozzáállás és egyes helyeken az üzemtervi előírások nem ismerése is közrejátszott.

A múlt évi fakitermelés használati módonkénti elemzéséből látható, hogy a több mint félmillió köbméter véghasználati megtakarítással szemben az összes többi használati módnál túllépés van. Ha a véghasználati megtakarítás nem is, de az előhasználati és egészségügyi vágások fatömegének túllépése jól tükrözi a központi irányelveket. Az egészségügyi fakitermelések fatömegét még így sem tartjuk elegendőnek, mert különösen az ártereken, fenyvesekben és véderdőkben sok az eltávolítandó beteg faegyed.

A legérdekesebb képet a használatok fafajonkénti elemzése mutatja. Mint az 5. táblázatból látható, a megtakarításokat illetően az akác vezet közel 200 ezer köbméterrel. Örvendetes azonban, hogy a csernél már megközelítettük az üzemtervi előírást. Ennek okai (alacsony tőár, export papírfá dotáció) ismeretesek. Nehezen magyarázható azonban piaci nehézségekkel az a tény, hogy a legkeresettebb fajokból is van megtakarítás. Itt valóban részben kapacitáshiány, részben egyéb okok játszottak közre. Az igazság kedvéért meg kell említeni, hogy ezt a megtakarítást némileg csökkenti az egészségügyi és hozamterületen kívüli fatömeg. Ezek egyrésze ugyanis az üzemtervben véghasználatra van előírva, de az egyszerűség kedvéért a leszámolásokban fafajra való megkülönböztetés nélkül egy összegben szerepeltetjük. Az értékes fajokban való megtakarítás legfőbb okai az alábbiak:

- még a legértékesebb fajoknak is van olyan választéka, aminek nincs megfelelő piaca,
- állományaink nagyrésze elegendő és nem lehet (de nem is szabad) egyik fajtát a másik közül úgy kitermelni, hogy az értéktelenebb az erdőrésztelben maradjon,
- az erdőgazdálkodó szervek nem mindig kellő körültekintéssel használják az üzemterveket,
- az erdőrendezősek nem annyira az abszolút fatömegek tartására, mint inkább az értékesebb és értéktelenebb állományok és fajok betartására készítetik az erdőgazdálkodókat.

Az erdő és erdőhöz tartozó egyéb területek megoszlása

1 Sor- szám	2 Erdőrendezőség	3	4	5	6
		MÉM állami erdőgazdaság	Egyéb állami erdőgazdaság	Állami gazdaság	Vízügyi szervek
1	Budapesti	170 502	34 564	10 012	471
2	Veszprémi	69 410	46 692	1 685	41
3	Szombathelyi	99 586	992	4 599	1 301
4	Zalaegerszegi	59 940	—	1 869	—
5	Kaposvári	88 277	13 765	4 510	12
6	Pécsi	117 633	459	8 830	760
7	Szegedi	93 351	35	5 179	3 236
8	Debreceni	76 641	3	6 628	3 330
9	Miskolci	121 643	168	1 093	968
10	Egri	119 055	4 985	1 400	279
11	Összesen	1 116 038	101 663	45 805	10 398
12	Százalékban	67,0	6,7	3,0	0,7

Mindezeneken felül azonban a lemaradások legfőbb oka az a közismert tény, hogy nincs megfelelő faipari feldolgozó kapacitásunk.

A lemaradások erdőgazdaságonkénti elemzése is felhívja néhány érdekes jelenségre a figyelmet. Itt a szóródás még nagyobb, mint ahogy azt a szektoron-

4. táblázat

Fahasználati üzemtervi előírások egy évi átlaga összevetve az 1968. évi teljesítéssel szektoronként

1 Sorszám	2 Használati mód	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		MÉM állami erdőgazdaság	Egyéb állami erdőgazdaság	Állami gazdaság	Vízügyi szervek	Egyéb állami	Összes állami	Mezőgazd. term. szöv.	Erdőbirtó kosság	Egyéb nem állami	Összesen
bruttó 1000 m ³											
1	<i>Véghasználat</i>										
	előírás	2810	178	74	58	15	3135	600	11	11	3757
	teljesítés	2426	178	65	50	11	2730	481	9	7	3227
	lemaradás (—), túllépés (+)	—384	0	—9	—8	—4	—405	—119	—2	—4	—530
2	<i>Gyérítés</i>										
	előírás	1064	65	18	23	5	1175	272	7	8	1462
	teljesítés	1129	65	17	18	5	1234	240	7	7	1488
	lemaradás, túllépés ...	+65	0	—1	—5	0	+59	—32	0	—1	+26
3	<i>Tisztítás</i>										
	előírás	96	8	19	2	0	125	51	—	1	177
	teljesítés	157	8	8	2	1	176	44	—	—	220
	lemaradás, túllépés ...	+61	0	—11	0	+1	+51	—7	0	+1	+43
4	<i>Egészségügyi</i>										
	előírás	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	teljesítés	137	7	1	—	—	145	13	—	—	158
	túllépés	+137	+7	+1	—	—	+145	+13	—	—	+158
5	<i>Hozamterületen kívüli</i>										
	előírás	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	teljesítés	35	20	9	34	9	107	20	—	18	145
	túllépés	+35	+20	+9	+34	+9	+107	+20	0	+18	+145
6	<i>Összes földfeletti</i>										
	előírás	3970	251	111	83	20	4435	923	18	20	5396
	teljesítés	3884	278	100	104	26	4382	798	16	32	5238
7	Lemaradás, túllépés	—96	+27	—11	+21	+6	—53	—125	—2	+12	—158

7	8	9	10	11	12
Egyéb állami	Összes állami	Mezőgazd. term. szöv.	Erdőbir-tokosság	Egyéb nem állami	Összesen
2 071	217 620	37 613	675	403	256 311
1 142	118 970	22 637	455	218	142 280
1 143	107 621	34 615	1276	4598	148 110
123	61 932	26 231	34	28	88 225
242	106 806	29 879	—	77	136 762
1 561	129 243	39 578	—	298	169 119
1 844	103 645	16 031	—	591	120 267
1 342	87 944	34 105	—	1129	123 178
957	124 829	33 671	2745	372	161 617
590	126 309	42 231	1707	470	170 717
11 015	1 184 919	316 591	6892	8184	1 516 586
0,7	78,1	20,9	0,5	0,5	100

kénti, használati módonkénti és fafajonkénti elemzésnél láttuk. Az általános megtakarítás ellenére vannak kis területű és fatömegű alföldi erdőgazdaságok, amelyek 1968-ban többet termeltek az üzemtervi előírás egy évi átlagánál. Ellenőrzési rendszerünk ezt megengedi. Világos azonban, hogy ezt az utat csak átmenetileg lehet járni, mert előbb-utóbb törvényszerű visszaesésnek kell bekövetkeznie. Egyik erdőgazdaságunk pl. 25⁰/₀-kal termelt többet az egy évi üzemtervi átlagnál. Ha ezt négy éven keresztül folytatja, az ötödik évben semmit sem termelhet.

Az üzemtervi átlagnál többet termelő erdőgazdaságok elemzéséből kiderült, hogy ennek okai a következők:

- a kisebb erdőgazdaságok aránylag nagyobb rezsije megköveteli a termelési volumen emelését,
- egyes erdőgazdaságok a fahasználatot, mint ágazatot az erdőművelési ágazat alá rendelik és kis túlzással „azért termelnek, hogy legyen mit erdősíteni”,
- a fapiac közelsége jó értékesítési lehetőséget biztosított.

Ugyanakkor más — általában nagyobb fatömegtartalékkal rendelkező — erdőgazdaságok a lehetségesnél jóval kevesebbet termelnek. Az erdőgazdaságok fele az egy évi véghasználati fatömegelőírásnak 1968-ban csak 55—90⁰/₀-át termelte ki. Ezek esetében a már említett és valóban fennálló okokon kívül megfigyelhető egy „kényelmes”, de vállalati szempontból magyarázható szemlélet. Bizonyos közigazdasági ösztönzők nem egészen jól sikerült volta ugyanis úgy hat, hogy az erdőgazdaság akkor is „megél”, ha az üzemtervi lehetőségnek csak egy részét termeli ki. Ilyen esetekben az erdőgazdaságok a többletfatömeg kitermelésével nem okoznak maguknak külön gondot. Egyes helyeken a többletfakitermelés pedig még rontaná is a pénzügyi helyzetet.

Ez a két egymással ellentétes jelenség arra hívja fel a figyelmet, hogy a rendelkezésünkre álló nyersanyag-erőforrások legésszerűbb kihasználása érdekében közgazdasági és szervezeti intézkedések együttes érvényesítésére van szükség. Semmiképpen sem lehet pl. helyeselni, hogy két szomszédos és azonos viszonyok között gazdálkodó erdőgazdaság közül a kisebbik ugyanabból a fafajból állandó túlhasználatban legyen, amelyikből a nagyobbik állandóan akkumulál.

Véghasználatok fafajösszetétele, üzemtervi előírások egy évi átlaga összevetve az 1968. évi teljesítéssel szektoronként

1	2	bruttó 1000 m ³									
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Sorszám	F a f a j	MÉM állami erdőgazdaság	Egyéb állami erdőgazdaság	Állami gazdaság	Vízügyi szervek	Egyéb állami	Összes állami	Mezőgazd. term. szövő.	Erdőbirtokosság	Egyéb nem állami	Összesen
1	<i>Tölgy</i>										
	előírás	521	35	3	—	2	561	65	4	1	631
	teljesítés	456	30	1	1	1	489	70	4	—	563
	lemaradás, túllépés	-65	-5	-2	+1	-1	-72	+5	0	-1	-68
2	<i>Bükk</i>										
	előírás	318	16	1	—	—	335	28	2	—	365
	teljesítés	241	23	2	—	—	266	25	1	—	292
	lemaradás, túllépés	-77	+7	+1	0	0	-69	-3	-1	0	-73
3	<i>Akác</i>										
	előírás	613	7	33	1	4	658	237	2	4	901
	teljesítés	470	10	27	2	2	511	194	1	1	707
	lemaradás, túllépés	-143	+3	-6	+1	-2	-147	-43	-1	-3	-194
4	<i>Cser</i>										
	előírás	535	83	3	—	—	621	70	1	—	692
	teljesítés	527	85	2	—	—	614	46	1	—	661
	lemaradás, túllépés	-8	+2	-1	0	0	-7	-24	0	0	-31
5	<i>Gyertyán</i>										
	előírás	138	13	1	—	—	152	27	1	—	180
	teljesítés	115	11	1	—	—	127	14	1	—	142
	lemaradás, túllépés	-23	-2	0	0	0	-25	-13	0	0	-38
6	<i>Nemesnyár</i>										
	előírás	140	—	18	5	3	166	23	—	1	190
	teljesítés	172	—	20	1	2	195	23	—	—	218
	lemaradás, túllépés	+32	0	+2	-4	-1	+29	0	0	-1	+28
7	<i>Hazai nyár</i>										
	előírás	134	—	2	15	1	152	47	—	1	200
	teljesítés	126	1	4	22	1	154	38	—	—	192
	lemaradás, túllépés	-8	+1	+2	+7	0	+2	-11	0	+1	-8
8	<i>Fenyők</i>										
	előírás	143	5	1	—	—	149	18	1	3	171
	teljesítés	118	4	1	—	—	123	15	1	5	144
	lemaradás, túllépés	-25	-1	0	0	0	-26	-3	0	+2	-27
9	<i>Többi fafaj</i>										
	előírás	268	19	12	37	5	341	86	—	1	428
	teljesítés	201	14	7	24	5	251	56	—	1	308
	lemaradás, túllépés	-67	-5	-5	-13	0	-90	-30	0	0	-120
10	<i>Összesen</i>										
	előírás	2810	178	74	58	15	3135	600	11	11	3757
	teljesítés	2426	178	65	50	11	2730	481	9	7	3227
	lemaradás, túllépés	-384	0	-9	-8	-4	-405	-119	-2	-4	-530

Az erdőgazdaságok esetében a piacon kívül a fakitermelésre, ezen belül pedig a fafajpolitikára a legnagyobb hatást kétségtelenül a — nem mindig igazságosan kritizált — új tőárrendszer gyakorolta. A fafajonként és erdőgazdaságonként differenciált tőárakat a kitermelte bruttó fatömeg után kell fizetni. A fafajonkénti differenciálással az értékesebb fafajok védelmét és az értéktelenebbek gyorsabb ütemű kitermelését kívántuk elérni. A cél elérését a tények egyértelműen bizonyítják (lásd az 5. táblázatot). A gazdaságonkénti differenciálás azt a célt szolgálta, hogy az új gazdaságirányítási rendszerben minden erdőgazdaság többé-kevésbé azonos eséllyel induljon. Ebben volt ugyan bizonyos egyenlődségi, de korántsem olyan, mint amit erről egyes — magas tőárral megterhelt — erdőgazdaságok állítanak. Mivel a differenciálást az elmúlt 5 év tényszámai alapján

dolgoztuk ki, természetesen a jobbak rosszabbul jártak, a rosszabbak pedig jobban. Ha azonban az elmúlt 5 esztendő rossz vagy jó gazdálkodását, a munkás-ellátottságot, a piactól való távolságot és a vezetés színvonalát ugyanolyan objektív körülménynek tekintjük, mint pl. a faállományok változatos minőségét, akkor a differenciálás igazságos volt.

Miért kellett végül a tőárat a bruttó fatömeg alapján kivetni? Az 1968-ban kitermelt 5 millió 200 ezer köbméter földfeletti bruttó fatömegeből 4 millió 400 ezer köbméter nettó fatömeget vettek számba. Az apadék 800 ezer köbméter, azaz a kitermelt fatömeg 15⁰/₀-a. Az elmúlt 40 év átlagában Magyarországon az apadék 12⁰/₀ volt, tehát 1968-ban 3⁰/₀-kal emelkedett. Ez az emelkedés természetesen lehet részben annak következménye, hogy az apadék ilyen pontosan sohasem került megállapításra, mint most, de emellett is kétségtelenül sok fa maradt az erdőn feldolgozatlanul. Az említett 800 ezer köbméter apadékból 250 ezer a termelési, 250 ezer a kéregapadék, ami egyelőre objektívnek vehető (habár ezen is lehetne vitatkozni), de még így is 300 ezer köbmétert tett ki a különleges apadék, vagyis az a fatömeg, ami értékesíthető választékot adott volna, de nem talált piacra. Az erdőgazdaságok a bruttó fatömeg után fizetendő tőár révén arra voltak kényszerítve, hogy takarékoskodjanak a kitermelt faanyaggal és minél kevesebb legyen a kifizetett, de fel nem használt apadék. Mégis számottevő az emelkedés. Ha nem ezt a rendszert alkalmazzuk, nagyon hátrányos fapazarlás következhetett volna be. Az új rendszerben az erdőgazdaságokat semiféle utasítás vagy szabály nem köti a bruttó és nettó fatömeg arányát illetően. Jelenleg a nettó fatömegre nézve nincs is más megfogalmazás, mint „amit az erdőgazdálkodó szerv feltételez”. Más elszámolási rendszer esetébert az apadék mértéke 20—30⁰/₀-ra is felemelkedhetett volna.

Külön kell foglalkozni az erdőművelési vonatkozású kérdésekkel. A véghasználati terület lemaradásának oka egyértelműen a véghasználati fatömeg lábomhagyása. Ennek okait már elemeztük. Ez természetesen tovább gyűrűzik és kihat az erdőfelújítások volumenére is.

Az új gazdasági reform első évében a legellentmondásosabb helyzet a gyérítések területén alakult ki. A közel 93 ezer hektáros üzemtervi előírás elsősorban a többszörös előírások következtében túlzottnak mutatkozott. Igaz, hogy az üzemtervek a mindig érvényes erdőnevelési elvek szerint készültek, mindemellett meg kell jegyezni, hogy ez az üzemtervek legtámadhatóbb része. A tudományos kutatás eredményei és a gyakorlat kívánalmai szerint az üzemtervi előírást 60 000 ha-ra csökkentettük, ami kb. azt jelenti, hogy azokban az erdőrészekben, amelyekben üzemtervi időszakon belül két gyérítés volt előírva, csak egyet követelünk meg. Nem kedvező, hogy még e csökkentett feladatot is csak részben hajtották végre (59 000 ha), igaz, több ezer hektár fiatal gyérítés tisztításként való elszámolását engedélyeztük. Még kedvezőtlenebb a kép, ha az elvégzett növedékfokozó és törzskiválasztó gyérítéseket hasonlítjuk össze. A fiatal gyérítéseknek alig felét teljesítettük, az idősebbeket valamivel kedvezőbb arányban.

Összefoglalva a gyérítéssel kapcsolatos megállapításokat: az üzemtervi előírás 93 000 ha-on hektáronként 16 köbméter volt, az 1968. évi teljesítés pedig 59 ezer hektáron hektáronként 26 köbméter. A területcsökkenés és a hektáronkénti fatömeg emelkedés indokolt, de nem jó a törzskiválasztó és növedékfokozó gyérítések aránya. A gyérítési kedv nem kielégítő, nincsenek megfelelő közgazdasági ösztönzőink.

Sokkal jobb, teljesen kielégítő a helyzet a tisztítások vonalán. A termelőszö-

A véghasználati, erdőnevelési és egyéb erdőművelési munkák egy évi üzemi előírásai

1	2	3	4	5	6
Sorszám	Megnevezés	MÉM állami erdő- gazdaság	Egyéb állami erdő- gazda- ság	Állami gazda- ság	Vízügyi szervek
1	<i>Véghasználat</i>				
	előírás	13 402	708	600	720
	teljesítés	11 242	681	514	678
	leamaradás, túllépés	— 2 160	—27	—86	—42
2	<i>Növ. fok. gyérités</i>				
	előírás	34 150	2893	918	221
	teljesítés	22 937	1632	423	319
	leamaradás, túllépés	—11 213	—1261	—495	+98
3	<i>Törzskiv. gyérités</i>				
	előírás	28 502	1753	1550	207
	teljesítés	16 038	805	1020	180
	leamaradás, túllépés	—12 464	—948	—530	—27
4	<i>Tisztítás területe</i>				
	előírás	31 895	1946	1895	126
	teljesítés	33 854	2212	3118	180
	leamaradás, túllépés	+ 1 959	+266	+1223	+54
5	<i>Erdőfelújítás</i>				
	előírás				
	első kivitel természetes	2 088	1	45	—
	első kivitel mesterséges	9 553	829	270	144
	pótlás	4 559	371	93	57
	összesen	16 200	1271	408	201
	teljesítés				
	első kiv. természetes	1 339	188	20	—
	első kiv. mesterséges	6 739	347	247	122
	pótlás	4 187	242	47	61
	összesen	12 265	777	314	183
leamaradás, túllépés	— 3 935	—494	—94	—18	
6	<i>Erdőtelepítés</i>				
	előírás				
	első kivitel	3 326	192	1242	133
	pótlás	1 497	126	403	21
	összesen	4 823	318	1645	154
	teljesítés				
	első kivitel	3 359	83	943	132
	pótlás	1 928	133	399	33
	összesen	5 287	216	1342	165
	leamaradás, túllépés	+ 464	—102	—303	+11

vetkezettek és közbirtokosságok kivételével tisztítási előírását minden szerv túlteljesítette, ami nagyon kedvező eredménynek mondható. A közigazgatási ösztönzők itt esnek egybe legszerencsésebben a hosszúlejáratú szakmai és a rövidlejáratú vállalati érdekekkel.

Majdnem hasonló a helyzet az erdőfelújítások esetében, sajnos a termelőszö-

összevetve az 1968. évi teljesítésekkel szektorok szerint (ha)

6. táblázat

7	8	9	10	11	12
Egyéb állami	Összes állami	Mezőgazd. term. szöv.	Erdőbirto- kosság	Egyéb nem állami	Összesen
107	15 537	3 972	58	84	19 651
137	13 252	4 112	59	55	17 478
+ 30	- 2 285	+ 140	+ 1	- 29	- 2 173
126	38 308	10 881	294	262	49 745
92	25 403	8 207	274	857	34 741
- 34	-12 905	-2 674	- 20	+ 595	-15 004
95	32 107	10 595	179	295	43 176
91	18 134	5 612	64	179	23 989
- 4	-13 973	-4 983	-115	-116	-19 187
76	35 938	8 719	131	31	44 819
160	39 524	6 682	32	84	46 322
+ 84	+ 3 586	-2 037	- 99	+ 53	+ 1 503
5	2 209	859	26	-	3 094
21	10 817	3 171	72	10	14 070
7	5 087	1 076	17	4	6 184
33	18 113	5 106	115	14	23 348
3	1 550	545	-	-	2 095
8	7 463	2 173	6	11	9 653
6	4 543	688	9	3	5 243
17	13 556	3 406	15	14	16 991
- 16	- 4 557	-1 700	-100	0	- 6 357
157	5 050	4 432	1	14	9 497
40	2 087	1 294	-	5	3 386
197	7 137	5 726	1	19	12 883
308	4 825	5 049	-	246	10 120
127	2 620	1 430	-	24	4 074
435	7 445	6 479	-	270	14 194
+ 238	+ 308	+ 753	-1	+ 251	+ 1 311

vetkezeti erdők kellő ütemű felújítását a csemetehiány akadályozta. Az 1968-ban keletkezett 17 és félezer hektár új vágásterülettel szemben kerekén 17 ezer hektáron végeztünk erdősítést. Az eltérés oka elsősorban azokkal a területekkel magyarázható, amelyek más művelési ágba mentek át, tehát nem esnek felújítási kötelezettség alá.

Hasonlóan kedvező a helyzet az erdőtelepítésnél, ahol az erdőfelújításhoz hasonlóan a közgazdasági ösztönzők kedvező hatást váltottak ki.

Vannak számszerűen nehezen értékelhető, olyan megállapításaink is, amelyekre a jövőben nagyobb figyelmet kell szentelni. Nem általános, de néhány helyen megfigyelhető volt a minőségileg jobb állományok vagy egyedek kitermelésére való törekvés, s a gyengébbek visszahagyása. Nem sikerült megoldást találni a legeltetés korlátozására. Ez elsősorban a termelőszövetkezeti erdőkben öltött nagy méreteket. Hozzávetőleges számítás szerint több tízezer hektár termelőszövetkezeti erdőt legeltetnek. Eléggé megemelkedett végül a munkával érintett, de félben hagyott erdőrészek száma, azonban ez is inkább a termelőszövetkezeti erdőkre jellemző.

Az erdőgazdálkodás összességét szektoronként értékelve megállapítható, hogy az állami erdőgazdaságok munkája 1968-ban magas színvonalú volt, a legalapvetőbb kérdésekben a vállalati, népgazdasági és szakmai érdekek egybeestek. Az erdőfelújítás, erdőtelepítés és tisztítás területén általában nincs probléma, gyérités vonatkozásában még vannak tennivalóink.

Az állami gazdaságokra a szélsőségek jellemzőek. Vannak példásan dolgozó, magas szakmai színvonalon gazdálkodó állami gazdaságok, de sok állami gazdaság gyakorlatilag nem folytat erdőgazdálkodást, csak van erdeje.

A vízügyi, tanácsi és egyéb állami szervekre nézve nehéz kedvező megállapítást tenni. Erdőgazdálkodásuk ötletszerű, bizonylati rendjük megbízhatatlan, nyilvántartásaik nem megfelelőek.

Az állami erdőgazdaságok után a legnagyobb a termelőszövetkezeti használatban álló erdők területe. 1968-ban az előbbi évekhez viszonyítva előrelépés volt tapasztalható, de az aránylag nagyszámú szakember (300 fő) még nem fejtette ki azt a munkát, amit tőlük elvárunk. A termelőszövetkezetek sok erdészeti szakembert más munkaterületen foglalkoztatnak. Emiatt a szakmai színvonal és az üzemtervi fegyelem nem éri el az állami erdőgazdaságokét. A kitermelt fatömeg jóval alatta marad a lehetségesnek, gyéritésben, tisztításban és erdőfelújításban egyaránt lemaradtak. A tsz-erdők gazdálkodásának ellenőrzésében a tanácsi szerveknek is vannak feladataik, sajnos e szervek sem adták meg mindenütt a szükséges segítséget.

A közbirtokossági és egyéb nem állami, elsősorban magántulajdonban álló erdőkben való gazdálkodás a terület és a volumenek alacsony volta miatt nehezen értékelhető, de annyi megállapítható, hogy kb. a termelőszövetkezetek szintjén gazdálkodnak.

Mindent összevetve — ha egy év tapasztalataiból nem is vonhatunk le messze menő következtetéseket — 1968-ban erdőgazdálkodásunkban (ha a faipar fejlesztését nem tekintjük annak) alapvető probléma nem volt. Az a néhány probléma, ami megoldatlan maradt, nem az új gazdasági reform következménye, hanem attól függetlenül is fennállott, vagy fennállana. Ezekben a kérdésekben (gyérités, csemete ellátás, legeltetés) további közgazdasági vagy adminisztratív intézkedésekre van szükség. Egyes problémák azonban csak szervezeti intézkedésekkel szüntethetők meg.

Az állami erdőrendezőségek nagyban hozzájárultak egyrészt ahhoz, hogy az átmeneti nehézségeken egyes szervek átjussanak (pl. a termelőszövetkezetek), másrészt, hogy az erdőgazdálkodás alapvető mozzanatait irányítani, ellenőrizni, befolyásolni, regisztrálni és értékelni tudtuk.

Ракоцаи З.: НАШЕ ЛЕСНОЕ ХОЗЯЙСТВО В ПЕРВОМ ГОДУ НОВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА

В 1968 году гослесхозы выполнили свои работы на высоком уровне. В области лесовосстановления, закладки леса и осветлений и прочисток леса в общем проблем нет, только в прореживании и проходных рубках отсутствуют подходящие стимуляторы. Государственные хозяйства характеризуются крайностями: в одних профессиональный уровень высок, а иные совсем не ведут хозяйство в своих лесах. Ведение лесного хозяйства органами водного дела, Советов и другими государственными ведомствами несет внезапный характер, учетные ведомости их ненадежны. В ведении лесного хозяйства сельскохозяйственными кооперативами проявляется решительное развитие, но они ещё сильно отстают от гослесхозов.

Rakoncay, Z.: OUR FORESTRY IN THE FIRST YEAR OF THE NEW ECONOMIC MECHANISM

The activity of State Forest Enterprises was of high standard in 1968. In general no problems were observed in the field of reforestation, afforestation and clearing operations. Only the carrying out of thinnings is not supported by proper incentives. Extremities characterize the forestry work of State Farm: some of them carry out high standard forestry, others do not manage their forests at all. Forestry activity of water management organizations, local councils, and other state organs is notionlike, their records are not reliable. In the cooperative farm forests a distinct progress can be observed, they are however lagging far behind the State Forest Enterprises.

Az erdő állapotának változása másfél évtized alatt a Dél-somogyi Erdőgazdaság két erdészetiében

SZÁNTÓ GÁBOR

Az erdészeti szintű üzemtervek készítése jó összehasonlítási lehetőséget ad egy-egy erdészeti és az üzemtervkészítők szakmai tevékenységének értékelésére.

A Kaposvári Állami Erdőrendezőség 1967-ben a Dél-somogyi Állami Erdőgazdaság iharosi és szentbalázi erdészetiében végzett erdészeti szintű üzemtervezést. Felvételre került, összesen 21 község határában az Erdőgazdaság erdőterületének közel 20%-a. A vizsgálat tárgyát képező erdőterületek közéghatáros felsorolását, az első üzemtervezésnek, valamint az üzemterv megújításának időpontját, az első üzemtervi felvétel és a megújítás során talált terület- és fatömeg adatokat az 1. táblázat tartalmazza.

Bár az első üzemtervi felvételek különböző időpontokban készültek és csak az üzemterv megújítása készült azonos időben, mégis van egy időbeni tartamos átfedés — 9—16 év, gyakorlatilag másfél évtized — amely az összehasonlítást a gyakorlati szakember számára jó megközelítéssel lehetővé teszi.

Az eltelt időszak alatt bekövetkezett leglényegesebb területi változások — az 1961. évi és az 1967. évi átszervezések — a vizsgálatot nem zavarták, mert az 1967-ben felvett, korábban már üzemtervvel rendelkező területeket elemezték és a fatömeg adatokat a kiindulási területekre számolták át. Az 1961. évi VII. törvény végrehajtása során, valamint a belső területmozgás — pl. magtermő állomány kijelölése, utak létesítése, új erdőtelepítések belépése, talajvédelmi erdők kijelölése stb. — miatt bekövetkezett változásokat figyelembe vettem.

A kiindulási területekre vonatkoztatott 1967. évi élőfakészletet, a vizsgált időszak alatt kitermelt fatömeget, a hektáronkénti, valamint a terület- és időegységre vonatkoztatott fatömeg változást a 2. táblázat tartalmazza.

A legszembetűnőbb változás a számbavett élőfakészletben következett be, hektáronként 49 m³ növekedéssel. A tárgyalt időszak alatt évenként átlagosan 8 m³ körüli hektáronkénti fatömeg gyarapodás tapasztalható. Ez tartalmazza a tényleges évi növedéket és a két fatömegfelvételben adódó technikai különbséget is, de nem tartalmazza a kikerült tisztítási és egészségügyi fatömeget.

A fatömeg ilyen jelentős arányú növekedése mellett célszerűnek látszott a fa-

Első üzemtervezés és megújítás adatai

1. táblázat

Sorszám	Község határ	Üzemtervezés és megújítás évei		Vizsg. idősz. év	Fa (növédékek) termelést szolgáló részletek						Az I. terület fatömege hektáronként 1967-ben m ³
		I.	II.		területe		összes fatömeg		fatömege 1 ha-on		
					ha	ha	m ³	m ³	m ³	m ³	
		I.	II.		I.	II.	I.	II.	I.	II.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1	Bószénfa	1955	1967	12	216	283	29 708	55 569	137	196	254
2	Cserénfa	1951	1967	16	832	830	218 030	256 117	262	309	311
3	Gálosfa	1952	1967	15	584	509	50 615	49 336	86	97	102
4	Gödrekeresztúr	1951	1967	16	60	50	532	3 726	9	74	80
5	Hajmás	1951	1967	16	404	446	58 308	93 816	144	210	226
6	Kaposgyarmat	1951	1967	16	706	697	96 022	102 311	136	147	149
7	Kaposhomok ...	1951	1967	16	484	488	91 225	111 454	189	228	229
8	Kaposkeresztúr	1951	1967	16	310	328	41 370	70 798	133	216	221
9	Sántos	1951	1967	16	32	81	9 263	22 419	294	277	353
10	Szentbalázs	1951	1967	16	730	680	145 790	146 835	200	216	206
—	Szentbalázsi erdészet:				4358	4392	740 863	912 381	170	208	210
11	Csurgó	1956	1967	11	5	5	23	86	5	19	19
12	Csurgónagy- marton	1952	1967	15	449	439	66 402	104 427	151	233	238
13	Gyékényes	1958	1967	9	533	592	120 533	165 375	226	279	278
14	Iharos	1952	1967	15	320	391	56 913	107 583	178	274	287
15	Iharosberény ...	1952	1967	15	1073	1109	264 151	346 251	246	312	319
16	Inke	1952	1967	15	286	147	26 435	17 750	92	120	117
17	Órtilos	1958	1967	9	429	431	65 032	80 306	151	186	185
18	Porrog	1956	1967	11	234	237	62 093	73 825	266	312	311
19	Porrogszentkirály	1956	1967	11	64	85	9 871	17 532	153	206	199
20	Porrogszentpál	1958	1967	9	4	4	995	947	223	236	236
21	Zákány	1958	1967	9	270	287	51 597	58 414	191	203	213
—	Iharosi erdészet:				3667	3727	724 045	972 496	197	261	257
—	Mindösszesen ...				8025	8119	1 464 908	1 884 877	183	232	232

kitermelések volumenének vizsgálata is. A fakitermelési üzemtervi előírásokat a 3. ábrázat tartalmazza.

Az üzemtervi előírásokból a véghasználatokat egységesen 20 évre, a gyéritéseket 5 vagy 10 évre — üzemtervtől függően — gyűjtöttem ki és ebből képeztem az 1 évre eső előírásokat és a hektáronként kitermelésre tervezett fatömeget. Az időarányos előírásokat az erdészetek egy évi előírásának és az eltelt évek erdészeti átlagának szorzata eredményezte. Az így képzett érték véghasználatnál területben 1⁰%, fatömegben 0,2⁰% körüli eltérést tartalmaz a községhektáronként külön-külön képzett és összegezett értékekhez viszonyítva.

Az időarányos üzemtervi előírásokat és teljesítéseket a 4. táblázat tartalmazza.

Sorszám	Község határ	Vizsgált időszak	A vizsgált állományok			A vizsgált időszak alatti fatömeg változás			
			területe (I.)	élőfakészlete 1967-ben	időközben kitermelt fatömege	1 ha-on			
		év	ha	m ²	m ³	élőfa m ³	kiterm. m ³	össz. m ³	évente m ³
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1	Bószénfa	12	216	54 905	6 505	117	30	147	12,2
2	Cserénfa	16	832	258 516	77 628	49	93	142	8,9
3	Gálosfa	15	584	59 536	31 778	15	54	69	4,6
4	Gödrekeresztúr	16	60	4 820	—	71	—	71	4,4
5	Hajmás	16	404	91 135	16 613	81	41	122	7,6
6	Kaposgyarmat	16	706	105 317	50 583	13	72	85	5,3
7	Kaposhomok	16	484	111 068	32 615	41	67	108	6,8
8	Kaposkeresztúr	16	310	68 485	18 188	87	59	146	9,1
9	Sántos	16	32	11 285	3 162	63	99	162	10,1
10	Szentbalázs	16	730	150 645	87 447	7	120	127	7,9
—	Szentbalázi erdőszet ...	15,7	4358	915 712	324 519	40	74	114	7,3
11	Csurgó	11	5	86	—	13	—	13	1,2
12	Csurgónagymarton	15	449	104 427	28 406	85	63	148	9,9
13	Gyékényes	9	533	148 228	14 907	52	28	80	8,9
14	Iharos	15	320	91 686	22 692	109	71	180	12,0
15	Iharosberény	15	1073	342 058	84 605	73	79	152	10,1
16	Inke	15	286	33 407	8 851	24	31	—	9,3
17	Órtilos	9	429	79 345	21 663	33	50	83	9,2
18	Porrog	11	234	72 864	21 190	46	91	137	12,4
19	Porrogszentkirály	11	64	12 742	3 725	45	58	103	9,4
20	Porrogszentpál	9	4	947	988	—12	247	235	26,2
21	Zákány	9	270	57 522	12 688	22	47	69	7,7
—	Iharosi erdőszet	12,6	3667	943 312	219 715	60	60	120	9,5
Összesen		14,3	8025	1 859 024	544 234	49	68	117	8,2

A fakitermelés térszámait az üzemtervi nyilvántartásból, illetve a régi favágatási tervek leszámolásából vettem. A tárgyalt időszak alatt a véghasználati előírásnak területben 68%-ban, fatömegben 70%-ban, a gyéritési előírásnak területben 90%-ban, fatömegben 155%-ban tettek eleget, így összes fakitermelési előírásukat 91%-ra teljesítették. A véghasználatok során kitermelték az összes terület 13%-át, ezért az évi véghasználati terület átlagosan mintegy 0,9%-ot ért el.

A fafajösszetétel változását és az egyes fafajok hektáronkénti fatömegét az 5. táblázat tartalmazza.

Érzelkelhető változás a tölgy, fenyő, hárs területének összesen 6%-os növekedése, az üres területek, a cser, gyertyán és „egyéb” fafajok területének 6%-os

csökkenése. A legnagyobb hektáronkénti fatömeget jelenleg a a bükk, cser és a tölgy képviseli, ezek közel 50⁰/₀-a a 61 évnél idősebb korosztályban található. A fontosabb fafajok megoszlását a korosztályokban a 6. táblázat mutatja.

A vizsgált időszak erdőművelési tevékenységét a mérsékelt ütemű fenyvesítés (növekedés 206 ha), a nevelővágás során a tölgy felkarolása (növekedés 107 ha), a felújítási hátralékok (271 ha) felszámolása, a cser és a gyertyán mérsékelt visszaszorítása, ugyanakkor a hárs kisebb előretörése (növekedés 152 ha) és az egyéb fafajok körülbelüli szintentartása jellemezte.

Igen jelentős a hektáronkénti 49 m³-es élőfakészlet növekedés és a 8 m³/ha körüli évi növedék, ennek oka a jelentős mérvű előhasználatokban, a véghasználati megtakarításokban, ennek következtében az állományok átlagos korának emelkedésében keresendő. Véleményem szerint a kitermelt fatömegben belül a 42⁰/₀-os gyérítési arány — szemben az üzemtervben előírt 25⁰/₀-kal — igen jelentős szerepet játszott az élőfakészlet és az összes számbavett faproduktum emelkedésében, mert egyrészt olyan faanyagot adott a népgazdaságnak, amelynek egy része gyérítések nélkül veszendőbe ment volna, másrészt az összes kitermelési előírás 91⁰/₆-os teljesítése alapján lehetővé tette a véghasználatok

Üzemtervek fahasználati előírásai

3. táblázat

M e g n e v e z é s	Ü z e m t e r v i e l ő í r á s							m ³ /ha
	Véghasználat					Gyérítés		
	0—20 évre		1 évre		m ³ /ha	1 évre		
	ha	m ³	ha	m ³		ha	m ³	
Szentbalázi erdőszet	1321	350 923	66	17 546	266	452	4 273	9
Iharosi erdőszet	858	279 875	43	13 997	326	483	6 414	13
Összesen . . .	2179	630 798	109	31 543	289	935	10 687	11

Időarányos használati előírás és teljesítés

4. táblázat

M e g n e v e z é s	I d ő a r á n y o s e l ő í r á s é s t e l j e s í t é s						
	T e r v		T é n y				
	ha	m ³	ha	%	m ³	%	m ³ /ha
V é g h a s z n á l a t							
Szentbalázi erdőszet	1 036	275 472	718	69	195 072	71	272
Iharosi erdőszet	542	176 362	355	66	119 966	68	338
Összesen . . .	1 578	451 834	1 073	68	315 038	70	294
G y é r í t é s							
Szentbalázi erdőszet	7 096	67 086	6 991	99	129 447	193	19
Iharosi erdőszet	6 086	80 816	4 825	76	99 749	123	21
Összesen . . .	13 182	147 902	11 816	90	229 196	155	19
V é g h a s z n á l a t + g y é r í t é s e g y ü t t							
Összesen . . .	—	599 736	—	—	544 234	91	—

Fafajösszetétel változása

5. táblázat

F a f a j	I.		II.		I.	II.
	terület	fatömeg	terület	fatömeg	fatömeg 1 ha-on	
	%	%	%	%	m ³	m ³
Tölgy	21	25	22	25	222	275
Bükk	14	18	14	20	226	339
Akác	5	3	5	4	107	154
Cser	13	16	12	16	224	308
Gyertyán	26	21	25	19	155	171
Kóris	1	1	1	1	202	272
Hárs	5	5	7	5	178	183
Éger	3	4	3	3	235	209
Nemesnyár	1	1	1	1	221	297
Fenyő	5	4	8	5	142	140
Egyéb fajok	2	2	1	1	145	159
Üres terület	4	—	1	—	—	—
Összesen ...	100	100	100	100	183	232

32⁰/₀-os megtakarítását, különösen a tölgy, a bükk és a cser fatömeg akkumulációját. A vizsgált időszak alatt általában fahiány volt, még az alacsonyabb rendű faválasztékot is gond nélkül lehetett értékesíteni, ezért nem egyértelműen pozitív a jelentős véghasználati megtakarítás, amely az akkor uralkodó erdőnevelési és erdőgazdálkodási szemlélet érvényesítésének időszakában, a kellő műszaki és technikai felkészültség hiányával indokolható. Az új közgazdasági környezetben

Fajok megoszlása a korosztályokban

6. táblázat

Korosztály csoportok	felvétel	T		B		A		Cs		Gy		H		Fe	
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1—20 év	I.	406	25	279	24	297	69	184	17	686	33	119	31	205	49
	II.	362	20	142	13	210	47	45	4	337	16	138	25	383	61
21—40 év	I.	253	15	84	8	123	28	257	24	630	31	114	29	94	23
	II.	284	16	206	18	236	52	201	21	986	48	224	40	142	23
41—60 év	I.	605	36	234	20	7	2	297	28	508	25	94	24	69	16
	II.	405	23	145	13	4	1	269	28	487	24	86	15	40	7
61 évnél idősebb	I.	395	24	558	48	4	1	330	31	242	11	64	16	50	12
	II.	715	41	628	56	—	—	452	47	247	12	115	20	59	9
Összesen	I.	1659	100	1155	100	431	100	1068	100	2066	100	391	100	418	100
	II.	1766	100	1121	100	450	100	967	100	2057	100	563	100	624	100

természetszerűleg a véghasználatok kerülnek előtérbe, különösen a törzskiválasztó gyéritések veszteségesek, amelyeknek esetleges elmulasztása érezhetően befolyásolja a hasznosítható faproduktumot. Esetleg mentesíteni lehetne az előhasználatok fatömegét a költségek egy részétől úgy, hogy azokat az üzemtervek előírásai alapján fix összegben a véghasználatok viselnék, a kellő kapacitás biztosítása után, módot adva így az alacsonyabbrendű faválasztékok árleszállításához, a gyéritések megfelelő szintű elvégzéséhez.

Az üzemterv megújításakor mód nyílik az üzemtervek bírálatára is. A tárgyalt üzemtervek területkimutatásai jók voltak, területmérési hibából összesen 10 ha eltérés adódott (Csurgónagymarton). Az erdőleírás — bár az első felvétel és a megújítást nem azonos személyek végezték — kifogástalannak mondható. A fatömegmérés és fatömegszámítás megbízhatóságára véleményem szerint a véghasználatok hektáronkénti tervezett és tényleges fatömege ad támpontot. A tervezett véghasználati fatömeg 289 m³/ha volt, míg ténylegesen 294 m³/ha volt a kitermelés, így 2⁰/₀ körüli eltérés mutatkozik. A fahasználatok tervezésénél a véghasználatok előírása reális volt, a 68⁰/₀-os végrehajtás eredményeként az 1967—1977. év közötti időszakban lehetséges véghasználatok igen magasra emelkedtek, míg az előhasználatoknál területben talán maximalizált, fatömegben viszont jelentős mennyiséget termeltek ki, tehát alátervezés mutatkozott.

Új igényként jelentkeznek az erdészeti szintű üzemtervek készítése, ezzel egy időben a községhatáronkénti hozadékszabályozás eltörlése, és legalább erdészeti szintű — vagy erdőgazdasági szintű — hozadékszámítás bevezetése. Igényként jelentkeznek a modern gépi technológiák gazdaságosabb alkalmazása, a növekvő munkaerőgondok és az ezzel kapcsolatos szociális jellegű problémák miatt a koncentrált munkaterületek kialakítása, amelynek első láncszemét — a lehetőségekhez mérten — az üzemtervi előírások útján is biztosítani kell és a távlati érdekek sérelme nélkül, bizonyos variációs lehetőségre a gazdálkodóknak is módot kell adni.

Санто Г.: ИЗМЕНЕНИЕ СОСТОЯНИЯ ЛЕСОВ ЗА ПОСЛЕДНИЕ ПОЛТОРА ДЕСЯТИЛИТИЯ В ДВУХ ЛЕСНИЧЕСТВАХ ЮЖНО-ШОМОДЬСКОГО ГОСЛЕСХОЗА

Данные повторного лесоустройства, распространяющегося на продуктивную лесную площадь около 8 тысяч га, отражают уровень ведения лесного хозяйства за истекший период и качество работы лесоустройства. За это время лесничества выполнили предписания по главной рубке на площади в 68%, по древесной массе в 70% и предписания по промежуточному пользованию на площади в 90% и по древесной массе в 155%. В результате этой работы запас древесины на корню повышался приблизительно на 8 кубм на 1 га. Пропорции древесных пород при лесовозобновлении сформировались положительно: площадь дуба австрийского и граба сокращалась, а площадь дуба зимнего и летнего, липы и сосны увеличивалась. Повторное лесоустройство доказало достоверность прежнего учёта лесов и организации хозяйства. Разница планируемой и фактической главной рубки около 2%, планируемая площадь промежуточного пользования была также правильна. Значительное перевыполнение плана промежуточного пользования в древесной массе означает действие нового возрения.

Szántó, G.: CHANGES IN THE STATE OF TWO FOREST DISTRICTS IN THE DÉLSOMOGY STATE FOREST ENTERPRISE

The quality of forestry and forest management work in the passed years is reflected in the reappraisal of about 8000 hectares of forest area. 68 per cent of the area and 70 per cent of the volume prescribed as final cuttings, as well as 90 per cent of the area and 155 per cent of the volume prescribed as thinnings has been carried out. That resulted in a yearly increase of the growing stock by 8 cu. m. As a result of the reforestation work species composition changed favourably: the area of *Quercus cerris* and hornbeam decreased, and at the same time the area of oak, lime and conifers increased. The reliability of the earlier inventory was also justified by the new appraisal. There was only a difference of about 2 per cent between the planned and the actual final cuttings, and the planning of the intermediate cutting area proved also to be correct. The actual volume of thinnings, however, indicates the realization of the new concept of thinning operations.

Adatok a gépi rakodás terén a Mecseki Erdőgazdaságban elért eredményekről*

GYAPAY JENŐ

Erdőgazdaságunk az elmúlt évek során fokozott fejlődést ért el a gépi rakodás terén. 1968-ban kereken 135 000 m³ faanyagot terheltünk gépi úton, s ez erdőgazdaságunkban 20⁰/₀-os gépesítettségi foknak felel meg 670 000 m³ megmozgatott faanyag 20⁰/₀-a, — az erdőgazdaságokban országosan elért 12—14⁰/₀-kal szemben. Eredményeinket jelentős hányadban a tehergépjárművekre szerelt HIAB darukkal értük el. Az adatokat a következőkben ismertetem, s az egyes darutípusok teljesítményét, eredményét minden esetben a kézi rakodáshoz viszonyítom:

HIAB 193.

Üzemeltetve 28 db.

Talajtól számított emelési magasság 6,5 m.

Karhosszúság

1,9 m 900 kg

3,5 m 500 kg

5,2 m 330 kg

Súly: 550 kg.

1. Rakodási idő csökkenés 12,3 perc
2. 1 órára teljesítménynövekedés 5,4 m³
3. 1 m³-re eső rakodási költségmegtakarítás 2,8 Ft/m³
4. Éves átlagteljesítmény 2400—2500 m³
5. Rakodómunkás megtakarítás 2 fő.

Teljesítménye aránylag azért alacsony, mert főleg rönkfelterhelésben alkalmaztuk.

1. ábra. HIAB—193. típ. önrakodó daru

* Az április 15-i gépesítési bemutatón Pécssett elhangzott beszámoló

HIAB 177

Talajtól számított emelésmagasság 7,4 :

Műszaki jellemzők:

Karhosszúság

5,0 m 1000 kg

5,5 m 900 kg

6,5 m 750 kg

Súly 990 kg

Nyomás 160 kg/m²

Pumpacapacitás 30 l/perc

Olajtartály 65 l.

HIAB 177 + ZIL 130

Üzemeltetve 1 db

1. Rakodási időcsökkenés 16,7 perc
2. 1 órára eső teljesítménynövekedés 13,8 m³
3. 1 m³-re eső rakodási költségmegtakarítás 5,9 Ft/m³
4. Éves átlagteljesítmény 9000 m³.
5. Rakodómunkás megtakarítás 3 fő.

Főleg rönkrakodásban nyert foglalkoztatást.

Tűzifamarkolóval még jelentősen növekedhet a teljesítmény.

HIAB 177 + Tatra 138

12 + 10 tonna (pótkocsi)

Üzemeltetve 2 db.

1. Rakodási időcsökkenés 14 perc
2. 1 órára eső teljesítménynövekedés 11,7 m³
3. 1 m³-re eső rakodási költségmegtakarítás 4,3 Ft/m³
4. Éves átlagteljesítmény 5200 m³
5. Rakodómunkás megtakarítás 3 fő.

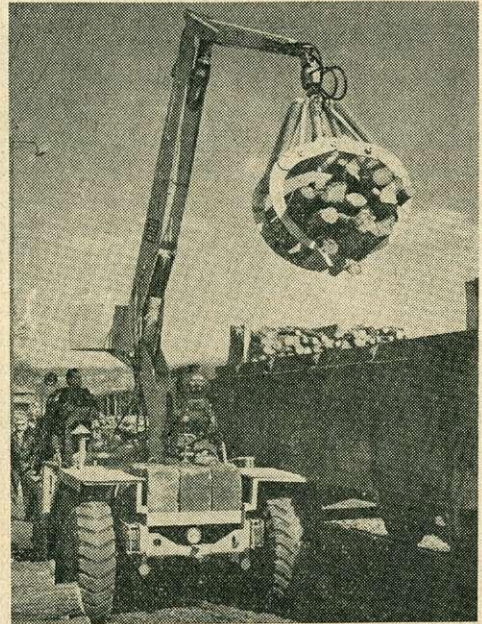
Tűzifamarkolóval teljesítménye még jelentősen növekedhet.

HIAB 177 + 5 t Dumper (vagonrakásban)

Üzemeltetve 2 db

1. Rakodási időcsökkenés 14,2 perc
2. 1 órára eső teljesítménynövekedés 13,4 m³.
3. 1 m³-re eső rakodási költségmegtakarítás 5,08 Ft/m³
4. Éves átlagteljesítmény 8000 m³
5. Rakodómunkás megtakarítás 2 fő.

Eredményesen, jól dolgoznak. A teljesítmény tűzifamarkolóval jelentősen növekedhet.

2. ábra. HIAB—177 tip. önrakodó daru DUMPER alvázra szerelve, a Mecseki All. Erdőgazdaság tűzifa markolójával

HIAB 173

Talajtól számított emelési magasság: 6 m.

4,00 m	1250 kg
3,25 m	1525 kg
2,30 m	2125 kg
1,70 m	3000 kg

Súly 880 kg

Olajnyomás 160 kg/cm²

Szivattyúteljesítmény 30 l/perc

Olajtartály 65 l.

HIAB 173 + D4K B + 2 pótkocsi

Üzemeltetve 2 db.

1. Rakodási időcsökkenés 17,2 perc
2. 1 órára eső teljesítménynövekedés 14,9 m³
3. 1 m³-re eső rakodási költségmegtakarítás 9,01 Ft/m³
4. Éves átlagteljesítmény 6900 m³
5. Rakodómunkás megtakarítás 3 fő.

Igen kedvelt, erdészeteknél a leggazdaságosabban dolgozó egység.

Tűzifamarkolóval a teljesítmény jelentősen növekedhet.

3. ábra. HIAB—173. tip. önrakodó daru D4K B traktorra szerelve, 12 t teherbírású egytengelyes pótkocsival

Tűzifamarkoló

Házi készítmény (munkahenger is)

Súlya 230 kg (gyári 240 kg) kinyitva 1805 mm (Gyári 1825 mm) 0,62—0,70 m² felületet markol.

Előállítási költsége 36—38 000 Ft.

HIAB markoló fűrészhulladéokra

Házi készítmény, jelentős segítséget jelent a hulladék gépi felterhelésében.

Egészen röviden összetömörítve kísértem meg vázolni a HIAB darukkal elért eredményeinket. Ezek biztatóak, mindamellett nem vagyunk elbizakodottak;

4. ábra. HIAB—173 típusú önrakodó daru, a Mecseki Áll. Erdőgazdaság fűrészhulladék markolójával

sok problémát kell még megoldanunk, eltökélt szándékunk, hogy azokat megoldjuk, hogy a faanyagok rakodása terén gyorsabb ütemben, jobban lépünk előre. E téren a múltban is törekedtünk a társerdőgazdaságokkal együtt dolgozni, vállalva a daruk szerelését, a vevőszolgálati képviseletet, a garanciális javításokat. E vonatkozásban a jövőben is további együttműködésre készséggel hajlandók vagyunk, hogy közös erővel oldjuk meg a magyar erdőgazdaságokban a faanyagok hatékonyabb gépi rakodását.

A fagyártmánytermelés korszerűsítésének egyes kérdései

DR. KÖVÉR ZOLTÁN

Az erdőgazdaságok az elmúlt 10 év alatt a fagyártmánytermelésüket mintegy 41⁰/₀-kal emelték. A választékösszetétel megoszlása országos szinten az alábbi változást mutatja.

bányászati anyagok	56 ⁰ / ₀ -ról	36 ⁰ / ₀ -ra csökkent
szőlőkaró	17 ⁰ / ₀ -ról	1 ⁰ / ₀ -ra csökkent
nyers parkettaléc	4 ⁰ / ₀ -ról	12 ⁰ / ₀ -ra emelkedett
egyéb faipari termékek	23 ⁰ / ₀ -ról	51 ⁰ / ₀ -ra emelkedett

Ezek az adatok azt bizonyítják, hogy a termelés az igényeknek megfelelően a minőségileg és méretileg igényesebb választékok felé tolódott el. Ez a minőségi igény felé való eltolódás várhatóan a jövőben még tovább fokozódik.

Az erdőgazdaságok — kevés kivétellel — a megnövekedett igényesebb választékokat is csak a meglévő régi berendezéssel és technológiával tudták letermelni. A megváltozott termékösszetételt viszont gazdaságosan nem lehet a régi gépekkel és technológiával előállítani. Szükséges tehát az új követelményeknek megfelelő gépeket és technológiát alkalmazni.

Az erdőgazdaság és a fűrészipar által feldolgozott alapanyag nagyon hasonló. A termelt választékösszetétel különösen 1968 óta kevés eltérést mutat. Az elmúlt években az erdőgazdaságok mintegy 600 000 m³ alapanyagot dolgoztak fel. Ha számításba vesszük azt, hogy a fakitermelés az elkövetkezendő időszakban tovább fog nőni, ennek megfelelően a fafeldolgozásra további kapacitást kell létrehozni. A kapacitásbővítéssel egyidejűleg az erdőgazdaságok fafeldolgozó tevékenységét korszerűsíteni is kell. E korszerűsítés természetesen márholnapra nem valószínű, meg az anyagi eszközök korlátolt volta miatt. Vizsgáljuk meg azokat a legfontosabb alapelveket, amelyek szükségesek a fafeldolgozás korszerűsítéséhez:

- koncentrálni kell a fafeldolgozást;
- meg kell határozni a koncentrálás mértékét és a
- telepítés helyét;
- meg kell határozni az alkalmazni kívánt technológiát és ennek alapján
- meg kell határozni az alkalmazni kívánt gépeket és típusait (alapgép);
- meg kell változtatni a régi hosszolási, darabolási szemléletet;
- szakkaderek nevelésével biztosítani kell az ipari szintű termelést és szervezést.

Gazdaságos termelést, korszerű gépek alkalmazásával, csak egy bizonyos mennyiségű termelés esetén lehet biztosítani. Ennek érdekében úgy kell koncentrálni a fafeldolgozást, hogy az adott területre eső fatömeg gazdaságos szállítási távolságon belül legyen. A 2—3 szalagfűrészrel dolgozó műhelyek általában már nem felelnek meg a követelményeknek. Nem lehet biztosítani a jó szakmunkást, az ellenőrzést, a technológiai fegyelmet, a gépkapacitás kihasználását, az anyagfelhasználás javítását stb. Ott, ahol megfelelő csarnok áll rendelkezésre, új technológiát kell kidolgozni és bevezetni.

Ha meghatároztuk a rendelkezésre álló alapanyag mennyiségét, kijelölhetjük a telepítés helyét. Az egy helyre gravitáló alapanyag mennyisége és minősége szabja meg az alkalmazandó alapgépek típusát, valamint az alkalmazni kívánt technológiát. A fafeldolgozás fő termelő gépe a keretfűrész. Egy 650 mm-es \dot{m} m/sec szerszámsebességgel dolgozó keretfűrész kapacitása éves szinten, két műszakban 12—15 000 m³ rönk. A 2 m hosszúság alatti alapanyag gazdaságosan rönkhasító szalagfűrészrel dolgozható fel. A rönkhasító szalagfűrész a speciális igények kielégítésére szolgáló gép. A tükörvágás, forgatóvágás, négyelés stb. esetén még előnyösebben használható fel, mint a keretfűrész. A különleges export igényeket kedvezően lehet e gépen kielégíteni. Feldolgozható évente, két műszakban 5—7000 m³ alapanyag.

Az erdőgazdaságok az elmúlt időszakban a fagyártmányfát általában 1,20—1,50 m hosszúságra darabolták, egyrészt a bányadeszka méreteihez igazodva, másrészt mivel az 800 mm-es szalagfűrészrel kézi előtolással a hosszabb anyag biztonságosan már nem dolgozható fel. Az új szemléletnek megfelelően viszont a 2 m hosszúság alatti rönkök termelését a minimumra kell szorítani, hogy azok keretfűrészgépen feldolgozhatóak legyenek. Egy próbatermelés azt bizonyította, hogy az eddig 2 m alatti hosszúságra darabolt méreteket, fafajtól, minőségtől függően 50—70%-ban lehetett csökkenteni. Természetes, hogy a méret önmagában még nem fogja eldönteni azt, hogy az alapanyagot ne fagyártmány, hanem rönk minőségben vigyük be a termelésbe. A rönkön rajtahagyott fahiba csak azt a célt szolgálja, hogy a hosszúság alkalmas legyen a keretfűrészrel való felfűrészelésre.

A megnövekedett és igényesebb fafeldolgozó feladatok ellátására gondoskodni kell a megfelelő szintű szakkaderek felvételéről, kiképzéséről és utánpótlásáról.

A fafeldolgozó üzem már egy magasabb szervezési és műszaki színvonalat kíván meg. Gondolunk itt a korszerű technikára, szerszámkezelésre, gépkarbantartásra, termelési fegyelemre.

A fentiek szerint ha 10—15 000 m³ rönk áll rendelkezésre, akkor egy keretfűrészgép üzemét célszerű telepíteni, ha 15—20 000 m³ alapanyag biztosítható, akkor egy keretfűrészgép és egy rönkhasító szalagfűrészgép lehetnek célszerűen a feldolgozóüzem alapgépei. A rönktéri és készárutéri anyagmozgatást villásemelő targoncával lehet legcélszerűbben megoldani. Biztosítani kell mindkét helyen a szilárd bunkolatú közlekedési úthálózatot. A rönktéren az anyag leemelését a szállítóeszközről, a tárolás, osztályozás, és bekészítés munkaműveleteit mind a villásemelő targoncával kell elvégeztetni, s ezzel a kézi mozgatás a minimumra csökkenthető. Egy targonca évente megmozgat mintegy 15—20 000 köbméter rönköt.

A fűrészcsarnok alapgépei a rendelkezésre álló fatömegtől és a termelendő választéktól függően a keretfűrészgép és a rönkhasító szalagfűrészgép (Brenta 1100 mm tárcsaátmérővel). Technológiai kiegészítőgépek: ingafűrészgép, hasító és daraboló körfűrészek, szalagfűrészgépek stb. A technológiai sort a termelendő választékösszetétel határozza meg. Tekintve, hogy a technológiai sor olyan kell legyen, hogy az rugalmasan tudjon alkalmazkodni a változó megrendelésekhez, ezért a segédgépek elhelyezésénél ezt az elvet messzemenően szem előtt kell tartani. A hulladék kiszállítását (esetleg sülyesztett) transzportőrrel lehet megoldani.

Az anyagtovábbítást egyik géptől a másikhoz vagy rakodólapon és villás targoncával mozgatva, vagy gumikerekű kézikocsira rakva lehet megoldani. Ha a gépek egymástól való távolsága megengedi, akkor a géphez beosztott elszedő is átrakhatja a félig megmunkált anyagot a másik gépre. A készárut már a csarnok végén, vagy az utolsó műveleti helyen úgy célszerű rendezni, rakásolni, hogy azt villásemelő targoncával a tárolóhelyre lehessen szállítani. A szögletesárut esetleg végleges formában (máglyázva) rakodólpra rakva egyenesen a tárolómáglyába lehet szállítani. A fűrészáru egységcsomagos szállítása és tárolása már megoldott az országban belül is.

Korszerű technológiát, az alapanyag mennyiségi és minőségi, továbbá a termelendő választék-összetétel várható alakulásának ismeretében lehet elkészíteni. Az erdőgazdaságoknak fel kell készülniök a megnövekedett fafeldolgozó tevékenység ellátására. Meg kell határozni a gravitációs körzeteket, ki kell jelölni a létesítendő vagy fejleszteni kívánt üzemeket és az anyagi eszközöktől függően meg kell határozni a fejlesztés ütemét. A fejlesztés helyes és jó végrehajtásával az erdőgazdaság nemcsak a népgazdaság, hanem saját érdekeit is szolgálja, amely végső fokon a nyereségtömeg növelésében jut kifejezésre.

Д-р Кёвер З.: НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ МОДЕРНИЗАЦИИ ПРОИЗВОДСТВА ЦЕХОВ ШИРПОТРЕБА

Объём производства цехов ширпотреба лесхозов за истекшие 10 лет повысился на 41 % и как по размеру, так и по качеству сдвигается к производству более требовательных лесных сортиментов. Предпосылкой дальнейшего развития является применение машин и технологий, соответствующих новым требованиям. Для производства 10—15 тысяч кубометров кряжей надо устанавливать цех с одной рамной пилой, для обработки 15—20 тысяч кубометров леса необходима одна рамная пила и одна ленточная пила для распилки кряжей. Само собой разумеется, что надо заботиться о добавочных оборудованьях, о соответствующих специалистах, чтобы в конечном счёте в результате производственной деятельности прибыль повышалась при улучшении удовлетворения потребностей народного хозяйства.

Dr. Kövér, Z.: SOME ASPECTS ON THE RATIONALIZATION OF SMALL-SIZED TIMBER PROCESSING

Small-sized timber processing has been expanded in the State Forest Enterprises by 41 per cent in the last 10 years, and at the same time a shift to the assortments more demanding in quality and measurement has been taken place. Further progress needs a better machinery and technology fitted to the new requirements. When only 10—15 thousand cu. m. are to be converted yearly, establishing of a sawmill with a framesaw is recommendable. For a yearly volume of 15—20 thousand cu. m. a framesaw and a band resaw is needed. Other additional technological machinery and skilled workers are also indispensable for the operation to meet the requirements of the people's economy in a higher standard and remuneratively.

Műszaki fejlesztés a Délzalai Állami Erdőgazdaságban

DEMETER SÁNDOR

Az erdőgazdálkodás eredményének sok egyéb feltétel mellett két olyan összetevője van, amely elemzéseink során éles határvonallal választható el egymástól, noha hatásaikban kölcsönösen feltételezik egymást. Az első a műszaki-szervezési, üzemen belüli komplex gazdálkodási folyamat eredménye, s ez az egy-egy fordított költségek alakulásában mutatkozik (a szoros értelemben vett műszaki fejlesztés és az adottságoknak leginkább megfelelő üzemszervezés). A másik összetevő a végtermék magasabbrendű hasznosulásának eredménye (vertikumok fejlesztése a piaci igények kielégítésére, ugyanakkor állandóan új igények ébresztése). A két összetevő helyesen kialakított kapcsolata a biztosíték arra nézve, hogy az állóeszköz-értéknövekedés és a termelés-növekedés aránya úgy alakuljon, hogy a mesterségesen fékezett eszközértéknövekedést aktívabb ütemű termelésnövekedés kísérje.

Erdőgazdaságunk sajátos helyzetéből kiindulva mindezek szem előtt tartásával, már 1959-ben tudatos felmérést végeztünk arra vonatkozóan, hogy gazdálkodási tevékenységünket milyen irányba szükséges terelni. Mivel a külső és belső hatótényezők nagy óvatosságra intettek bennünket, a következetes fejlesztés mellett döntöttünk, s ennek megvalósításáért az elmúlt évek során szívósan — és nyugodtan kijelenthetjük — eredményesen is küzdöttünk.

Sajátos földrajzi helyzetünkől és a MÁV fejlesztési koncepciójából kiindulva létrehoztuk a két koncentrált értékesítési centrumunkat csömödéri és nagykanizsai telepítéssel. Ezeket a centrumokat a fagazdálkodás eredményesebbé tétele érdekében korszerű fafeldolgozó üzemekkel láttuk el. Ugyanakkor az erdő állományszerkezete (52%-os fülledékeny fafajarány), talajadottsága (agyag), az évente lehulló csapadék mennyisége (800—1000 mm) az erdőterületek nagyobb ütemű feltárását sürgették. Ezt a szükségszerűséget elismerve döntenünk kellett az ütem mértékében. Mivel a vázolt körülményeink miatt még a III. osztályú utak is szilárd burkolatot igényelnek, nehéz helyzet elé kerültünk.

A hagyományos útépités költségigénye, az építőanyaghiány, a rendkívüli csapadékos időjárás és az útépités céljára nem a legkedvezőbb talajviszonyok kétségessé tették ez irányú tevékenységünk megvalósítását. Új eljárást kellett keresnünk, amit a stabilizációs módszerekben meg is találtunk. Most már kialakíthattuk az erdőinknek megfelelő ütemet: évente 3—4 km burkolt út építését. Van ugyan még sok olyan erdőterületünk, amelyek minden további elemzés nélkül feltárásra szorulnak, és sok van még olyan is, ahol a megkezdett munkát folytatni kell, azonban mégis előre veti árnyékát a „meddig” és „milyen mértékben” kérdése.

Hazánkban általában sokat vitatott kérdés az erdőterületek feltártsági fokának konkrét meghatározása. Külföldi tanulmányutainról hazatért szakembereink szinte fantasztikus útsűrűségről adnak számot (50—60 fm/ha). Országos viszonyainkat figyelembevéve, annyira megdöbbentő értékek ezek, hogy méltán ébresztenek kétkedést a feltárással foglalkozó szakemberek körében. Talán nem vonok le téves következtetést, ha e rendkívül magas értékek magyarázatául a szilárd burkolattal ellátott, vagy trasszírozott, profilírozott stabilizált és földutakon kívül útnak nevezem a természetes nyomokon évek hosszú során kialakult belső és átkelő szekérutakat, provizorikusan létrehozott vágásutakat, esetleg a jó lejtési viszonyokkal rendelkező nyiladékokat. Ez esetben azt hiszem, hazai vonatkozásban mi is tudnánk olyan számértékekkel szolgálni a nemzetközi

szakközönség számára, ami statisztikai előbbrehozást biztosítana számunkra a nemzetközi ranglistán.

Az erdőterületek feltárásának azonban elsődleges célja nem a fm/ha viszonyszám minél nagyobb értékévé növelése, hanem azoknak az egységre eső költségeknek a csökkentése, ami a vágásterülettől a távolsági szállító járművekre való felterhelésig a mozgatásra fordított költségekből tevődik össze, nevezetesen a lehető legkisebb közelítési és kiszállítási költségterhek elérése. A fm/ha viszonyszám az útsűrűségnek esetleg jó tükörképe lehet, de nem valószínű, hogy az egységre eső költségek csökkenésének az aránya ebből általános törvényszerűséggel következtethető, illetve levezethető.

Szükséges tehát egy olyan — de nem területre vetített — viszonyszám, ami az egységre eső közelítési és kiszállítási költség alapján fejezné ki az egyes erdőterületek feltártságának állapotát.

A távolsági szállítás kezdőpontjáig történő mozgatási költség összetevői a közelítésre és kiszállításra fordított költségek:

$$K \cdot \text{Ft/m}^3 = k_1 + k_2$$

Ha ebben az alapképletben $k_1 = 0$ és $k_2 = 0$, akkor az elméleti feltártság 100%-os, a k_1 és k_2 fázis kiesik, a faanyag egy felterheléssel távolsági szállító járműveken az értékesítési centrumokra, illetve helyi felhasználó helyekre kerül. Ez az eset azonban a két dimenziós rendszerben soha nem állhat elő, mert az összes hatótényező figyelembevételével olyan fokú feltártságot biztosítani, ami teljesen kiküszöböli mindkét költségösszetevőt, nem lehet. Három dimenziós rendszerben MÁV állomások, vagy hajókikötő mellé telepített központi feladó és feldolgozó telepek létesítésével a faanyagmozgatás terén ez elképzelhető.

Valamely terület feltártsági fokának meghatározása az itt levezetett összefüggés alapján csak akkor valósítható meg, ha ugyanúgy, mint az a hossz-, súly- vagy időméréseknél, egységre vetíthető. Véleményem szerint mértékegységül — összevetve a gazdálkodási és műszaki kívánalmakat — az összes hatótényező figyelembe vételével ki kell alakítani és költségre vetíteni azt az állapotot, ami a felsorolt kívánalmak kielégítésével a relatíván elérhető teljes, illetve 100%-os feltártságot adja.

Kiindulási alapként rögzíteni kell az országosan elérni kívánt átlagközelítési távolságot, (ami ismereteink szerint 200 m). Minden gazdálkodó egység a helyi viszonyait figyelembe véve (terepaljadottság, évi csapadék-mennyiség, száraz és nedves napok száma, fafajösszetétel stb.) kialakíthatja a számára legmegfelelőbb anyagmozgatási láncot. Ennek a mozgatási láncnak — figyelembe véve az országosan elérni kívánt közelítési átlagtávolságot (200 m) — egységre vetített összege konkrétan adja az összehasonlítási alapot a tényleges állapottal szemben.

Az egységre eső költség lesz tehát a viszonyítási alap, ami a tényleges egységre eső költséggel összehasonlítva adja az eltérést abszolút értékben, ugyanakkor ahhoz viszonyítva százalékosan is kifejezhető a kettő közti viszony:

$$\begin{aligned} K \text{ Ft/m}^3 &= k_1 + k_2 \\ K_T \text{ Ft/m}^3 &= k_{1T} + k_{2T} \\ Kk \text{ Ft/m}^3 &= K_T - K \end{aligned}$$

$$M = \frac{K_T - K}{K} = \frac{Kk}{K}$$

$$F\% = 100 - 10 \frac{(K_T - K)}{K} = 100 - 10 M$$

ahol:

- K Ft/m³ = teljes feltártsági fok egységre eső költsége
 K_T Ft/m³ = a vizsgálandó terület egységre eső tényleges költsége
 K_k Ft/m³ = a tényleges és teljes egységre eső költség különbözete
 M = feltáratlansági mutató
 $F\%$ = feltártsági fok százalékos értéke.

Az így kiszámított feltártsági fok és a fm/ha viszonyszám összehasonlítása abból a szempontból most már érdekessé válhat, hogy a különböző adottságok milyen hatást gyakorolnak a ha-onkénti útsűrűség kialakítására.

Erdőgazdaságunk viszonylatában, ha az országosan elfogadott 200 m-es átlag közelítési távolságot használom fel vetítési alapnak, akkor feltártságunk helyzete konkrétan a vétyemi komplexumra vonatkoztatva (feltártsági alapterv, II. gravitációs csoport, 4-es gravitációs egység), ahol az útsűrűség 11,2 fm/ha (csak beruházás által létrehozott szilárd burkolatú stabilizált és földutakat és az erdőterületet érintő, illetve azon átkelő közutakat figyelembevéve) a következő:

$$\begin{aligned}k_1 &= 19. — \text{ Ft/m}^3 \\k_2 &= \emptyset \\k_{1T} &= 35,38 \text{ Ft/m}^3 \\k_{2T} &= 43,32 \text{ Ft/m}^3 \\K \text{ Ft/m}^3 &= k_1 + k_2 = 19 + \emptyset = 19 \\K_T \text{ Ft/m}^3 &= k_{1T} + k_{2T} = 35,38 + 43,32 = 78,70 \text{ 79} \\M &= \frac{K_T - K}{K} = \frac{79 - 19}{19} = \frac{60}{19} = 3,15 \\F\% &= 100 - 10 M = 100 - 31,5 = 68,5.\end{aligned}$$

Az erdőterületek feltárásának vizsgálásában elsődleges célként kell szem előtt tartani azt, hogy az anyagmozgatás első fázisából eredő bizonytalansági tényező az üzemi munka szervezésében a lehető legkisebb legyen. Fokozottabb mértékben vonatkozik ez olyan gazdálkodó egységekre, ahol ez a bizonytalanság nagymérvű minőségi romlást idézhet elő.

A feltáróutak gazdaságosságának vizsgálatában éppen ezért nem a beruházás megtérülését, hanem annak az üzemszervezésre gyakorolt pozitív hatását kell figyelembe vennünk, mert ha az ipari üzemek alapterüházásainak biztonságos üzemszervezése járulékos beruházás nélkül nem képzelhető el, akkor ez még inkább nem képzelhető el az időjárás viszonyoknak teljesen kiszolgáltatott erdőterületek vonatkozásában. Követelmény végső soron az, hogy a $k_{1T} + k_{2T}$ értéke elérje, vagy megközelítse a K értékét.

Деметер Ш.: СООТВЕТСТВИЕ И СПЕЦИАЛЬНАЯ ПРОБЛЕМА ТЕХНИЧЕСКОГО ПРОГРЕССА В ЮЖНО-ЗАЛАСКОМ ГОСЛЕСХОЗЕ

Южно-Залаский гослесхоз приступил в 1959 году к установлению центрального лесного склада и на базе его к установлению обрабатывающих цехов. так как 52% запаса растущего леса лесхоза составляют древесные породы, лесоматериал которых склонен к созреванию, возник как экономический важный вопрос — построение дорожной сети. Сеть примыкающих путей дорожной сети как добавочное капиталовложение обеспечивает эффективность промышленного основного капиталовложения. Необходимую густоту дорог можно надежно определить математическим сопоставлением затрат на единицу продукта.

Demeter, S.: THE ACCORD AND SPECIAL PROBLEMS OF TECHNICAL DEVELOPMENT IN THE DÉLZALA STATE FOREST ENTERPRISE

A project for establishing central loading stations and conversion mills has been started in the Délzala State Forest Enterprise in 1959. Since 52 per cent of the growing stock consisted of decaying species, the main point of the project was the opening up of the forests economically. The attaching network of roads is an indispensable additional investment for the basic industrial project to make it remunerative. The desirable rate of the opening up of the forests can be determined reliably by the mathematical comparison of the costs per unit of product.

Vadászati Világkiállítás

Budapest 1971

A Kormány határozata alapján Vadászati Világkiállítás kerül megrendezésre Budapesten, az Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállítások 33 hektáros területén, 1971. augusztus 27-től szeptember 30-ig terjedő időben.

Az előkészítő munkákról *Földes László* miniszterhelyettes, a Világkiállítás kormányfőmegbízottja a Magyar Újságírók Országos Szövetsége székházában tartott sajtótájékoztatón adott első ízben átfogó ismertetést a nagyközönségnek.

A tájékoztató szerint ez az első a hazai nemzetközi kiállítások sorában, amelyet a Kiállítások Nemzetközi Irodája a különleges kiállítások kategóriájába bejegyzett. Magyarországon eddig még egyéb témából sem rendeztek ilyen rangot képviselő kiállítást és a vadászat témájából világviszonylatban is első ízben kerül sor az Iroda által lajstromozott vadászati tárgyú kiállítás megrendezésére. Az eddigi nemzetközi vadászati kiállításokat (Bécs 1910, Berlin 1937, Düsseldorf 1954, Firenze 1960, Novi-Sad 1967) ugyanis e nemzetközi szervezet nem jegyezte be, szervezésük módja eltért a nemzetközi részvétellel szervezett kiállításokra vonatkozó nemzetközi egyezményben rögzített szabályoktól. Az eddigi nemzetközi vadászati kiállítások célja és jellege, valamint tartalma sem az volt, ami az általunk rendezendő.

Az előkészítés alatt álló Világkiállításon célunk a vadászat helyét meghatározni az emberi kultúrán és civilizáción belül. Sokoldalú és átfogó képet kívánunk adni a mai vadászatról és vadgazdálkodásról, érzékeltetni az ember és természet állandó kölcsönhatását, szerves kapcsolatának szükségességét.

A Vadászati Világkiállítás szervezési munkái már 1967. év végén megkezdődtek. A széles körű és átfogó szervezési munkák koordinálása érdekében különféle bizottságokból álló szervezet jött létre: a Főbizottság, a Tárcaközi Bizottság és 18 szakbizottság működik. A Világkiállítás kormányfőmegbízottjának vezetésével öttagú Elnökség alakult, ez dönt a bizottságok által felvetett és a szervezési munka során adódó fontosabb döntést igénylő kérdésekben. A felsorolt társadalmi jellegű bizottságokban mintegy 400 szakember tevékenykedik, képviselve vannak az érintett tárcák, országos hatáskörű szervek, társadalmi szervezetek, továbbá az ország kiváló szakemberei, tudományos kutatók, művészek. A szervezőmunka tíz minisztériumot, tizenkét országos hatáskörű szervezet és tizenegy társadalmi szervezetet érint. Az egyes szervek a maguk területén már aktívan tevékenykednek. A társadalmi szervezetek közül a MAVOSZ már ez évben több helyi és országos rendezvényt szervez a hazai és külföldi vadásztársadalom mozgósítása érdekében. A Magyar Ebtenyésztők Országos Egyesülete úgyszintén kutyakiállításokat és vadászkutya versenyeket szervez mintegy a Világkiállítás alatti rendezvények előpróbájaként.

Elkészültek és a Kiállítások Nemzetközi Irodája által jóváhagyásra kerültek a Világkiállítás főbb szabályzatai: az Általános Szabályzat, a Részvételi Szabályzat, valamint a Bírálati és Díjazási Szabályzat. A részvételre vonatkozó kormány meghívásokat a Külügyminisztériumon keresztül több mint 120 ország kormányához juttatták el. A kiállítás várható látogatóinak létszámát legalább egymillióra lehet becsülni és remélhető, hogy a külföldi látogatók létszáma ezen belül jelentős részarányt fog képviselni.

Az előkészítő munka során kialakult a Világkiállítás szakosított bemutatóira, rendezvényeire vonatkozó koncepció és meghatározták a nemzetközi részvétellel szervezendő bemutatók és rendezvények programját, a hivatalos magyar bemutatók tématervét. A kiállítók önálló pavilont, vagy pavilonrészt bérelhetnek, vagy a szakosított bemutatók keretében vehetnek részt. Szakosított, nemzetközi részvétellel szervezett bemutatók a következők lesznek:

- trófeabemutató;
- vadászfegyver bemutató;
- sporthorgászati bemutató;
- élelmiszeripari és iparcikk bemutató;
- vadászkutya fajtabemutató;
- vadászati eszközök és kemping-cikkek bemutatója;
- képzőművészeti bemutató;
- fotóművészeti bemutató;
- könyvkiállítás;
- bélyegkiállítás.

A magyar nemzeti bemutató keretében kerülnek szemléltetésre Magyarország vadállományának mennyiségi, területmegoszlási és minőségi adatai, itt ismertetjük az egyes vadfajok előfordulását, az egyes vadfajokkal kapcsolatos vadgazdálkodási módszereket, eredményeket, azok vadászatát. Kiemelten foglalkozunk a világviszonylatban is jelentős szarvas-, őz- és dämállománnyal. E témakörön belül bemutadjuk a gemenci és gyulaji táji vadgazdaságokat. A vadgazdálkodással kapcsolatosan ismertetjük még a vadóvás, vadmentés, vadkárelhárítás terén elért eredményeket, módszereinket. A bemutató keretében foglalkozunk a magyar vadegészségügy helyzetével, a vadgazdálkodás, a vadtenyésztés, szállítás állategészségügyi és közegészségügyi problémáival, valamint a vadhús és hal higiéniával. Külön témakörben mutatjuk be a régen honos, ma már kipusztult, illetve eltűnőben levő, megfogyatkozott vadfajainkat. Itt foglalkozunk majd a természetes vizek tisztaságának védelmével, az ezzel kapcsolatos problémákkal, valamint a természetvédelmi kérdésekkel is. A magyar bemutató témái között szerepel még a vadászati módok ismertetése, egy-két vadászattörténelmi visszapillantással. Ismertetjük továbbá a nemzetközileg is elismert nagy magyar vadászok életútját, irodalmi tevékenységét, eredményeiket.

A nemzeti bemutatókon kívül Magyarország részt vesz valamennyi szakosított bemutatóon is. Bízunk abban, hogy a trófeabemutatóon eddigi eredményeinkhez méltón fogunk szerepelni, annál is inkább, mert 1971-ben századik évfordulója lesz az első magyar trófeabemutatónak, hivatalos trófeakiállításnak.

A Világkiállítás ideje alatt számos rendezvény, különféle nemzetközi verseny kerül szervezésre. Megrendezzük a Vadászati Tudományos Kutatók kongresszusát, Természetvédelmi Tudományos Szimpóziumot és Halászati Tudományos Szimpóziumot szervezünk. Az Ebtenyésztők Világszervezetének védnöksége alatt nemzetközi kutyaversenyeket rendezünk, továbbá nemzetközi lovasversenyek, lovasbemutatók, nemzetközi sportlövő- és íjásversenyek teszik változatossá a Világkiállítás programját. A kiállítás ideje alatt természetfilm-fesztivál, továbbá a kiállítás területén és a budapesti színházakban, hangversenytermekben a kiállítás témájával összefüggő kulturális rendezvények fognak zajlani. Egy-két napos utazási programok keretében lehetőség lesz világhírű vadászataink, történelmi nevezetességeink megtekintésére is.

Jérôme R.

1969 tavaszi időjárás

Az elmúlt tavasz általános jellemzése: bőséges napsütés, szárazság és szeszélyes hőmérséklet.

Márciusban a havi középhőmérséklet értéke 0,5—2,0 °C-kal volt az átlag alatt. Csupán 11—15 közötti néhány napon volt tavaszias időjárás. A hónap többi napjain hideg, többnyire borult időjárás uralkodott. A legerősebb felmelegedés 13—15 között volt, 15,6—18,4 °C-os értékkel. A leghidegebb napon 6—9 között —12,1 fokig süllyedt a hőmérő higanyszála.

Csapadék tekintetében a hó folyamán erősen eltérő területeket találtunk. Az ország északi része, valamint Békéscsaba térsége csapadékosabb volt az átlagosnál. Legtöbb csapadékot Sopron, Komárom, Siófok és Putnok környéke kapta, hol a havi összeg az átlag másfélszeresét is meghaladta. A legszárazabb területeket a Duna—Tisza közén, Szeghalom, Nyíregyháza és Hidasnémeti vidéken találjuk. Itt a csapadék havi összege nem érte el a 25 mm-t. Hó csak foltokban volt található, elsősorban a magasabb hegyeken, de itt is csak pár napig. Csak a Kékestetőt fedte egész hónapban át hó, vastagsága elérte a 93 cm-t.

Áprilisban a hőmérséklet igen szeszélyes. Tavaszias időjárás csupán 5—12 között volt. Ezt követően 24-ig igen hűvös, szeles, csapadékos időjárás uralkodott. Gyakran volt talajmenti fagy, sőt —4, —5 fokos hajnali minimum. Utána hirtelen nyáriásra fordult az időjárás. Az évszakhoz képest rendkívül erős felmelegedés következett be, a maximum elérte a 29 °C-ot. Budapesten pl. ezen a napon 1871 óta ilyen magas hőmérséklet nem fordult elő.

Szeszélyesség jellemzi a csapadék eloszlását is. 13—23 között záporok, zivatarok, a magasabb hegyekben és az ország nyugati részén hózápor is előfordult. Zalában 23-án jégeső is esett. A csapadék havi összege úgyszólván az ország egész területén a sokévi átlag alatt maradt. A szárazság mértékére jellemző, hogy a havi összeg a 25 mm-t csak a Dunántúl nyugati és déli, az Alföld déli, valamint a Tiszántúl keleti vidékén haladta meg. Legszárazabb volt a Cserhát és Mátra vidéke, a Balaton térsége, a Mezőföld, továbbá Kiskunság északi része, Sopron, Győr, Túrkeve térsége. E helyeken a csapadék havi összege 15 mm alatt maradt, összefüggő hótakaró már csak a Mátra csúcsait fedte, mely 7-re elolvadt.

Májusban két szokatlanul meleg periódus lépett fel. Az első, amely április utolsó napjaiban kezdődött, május 7-ig tartott. E periódusban 5-én a hőmérséklet csúcsértéke túlhaladta a 30 fokot. Budapesten 31,4 °C-ot mértek, s ez 1870 óta szintén rekordnak számít. A második meleg szakasz 11—17-ig tartott. A legerősebb felmelegedés 14-én sok helyen 33 °C-kal tetőzött. Ez is rekordként könyvelhető el ezen a napon. A hűvös időszak hőmérséklete nem sokkal maradt el az átlagos értéktől. Talajmenti fagy nem fordult elő.

A két hűvös időszak csapadékot hozott, de szeszélyes eloszlásban. A havi csapadék összege az ország túlnyomó részén, főleg pedig a Duna—Tisza közén, s a Kőrösök vidékén hullott. Átlag feletti csapadékot csak az ország délnyugati szöglete, a Bakony keleti, a Mezőföld nyugati része, valamint a Gödöllői dombvidék és a Cserhát előtere kapott.

Összegezve: a tavaszi szárazság tovább fokozta a talaj vízkészletének hiányát. A talaj felső 20 cm-es rétegének hasznos vízkészlete 20—40 mm között volt májusban.

A vázolt időjárás erdőgazdasági vonatkozásban ismét az erdőművelésre volt legérzékenyebb hatással. A hosszan kihúzódó tél miatt a csemetekerti kiemeléseket 2—3 hetes késéssel lehetett megkezdeni. Ez hátráltatta az erdősítés megkezdését is. Lényeges lemaradás mégsem keletkezett, mert a további szárazság kedvezett az ültetési munkáknak. Bár a száraz periódus hosszan tartó volta a csemetek megeredésében je-

Hónap	Megnevezés	Győr	Keszthely	Szentgottárd	Pécs	Budapest	Baja	Szolnok	Miskolc	Nyiregyháza	Debrecen	Békéscsaba	Kékes-tető
Márc.	Havi középhőmérséklet °C.....	3,6	3,5	2,5	3,3	3,5	3,7	3,5	2,4	2,5	3,2	4,1	— 2,2
	Eltérés a sokévi átlagtól	— 0,9	— 1,1	— 1,5	— 1,3	— 1,2	— 0,8	— 1,0	— 1,3	— 1,2	— 1,4	— 0,5	— 1,5
	Abszolút max..... °C	16,9	17,8	15,9	17,3	17,6	18,4	17,9	16,8	15,6	17,4	18,1	6,9
	nap	13	14	13	14	14	14	14	13	14	14	15	14
	Abszolút min. °C	— 5,8	— 3,4	— 8,2	— 5,0	— 5,0	— 4,8	— 4,5	— 6,7	— 5,7	— 6,0	— 3,7	— 12,1
	nap	6	5	6	5	5	5	5	6	5	5	5	5
	Havi csapadékösszeg, mm	54	43	59	36	29	33	25	46	16	29	37	72
	Eltérés a sokévi átlagtól	+16	+ 7	+17	— 5	— 9	— 4	— 6	+18	—12	+ 1	+ 4	+16
Napsütés havi összege, óra	97	80	—	79	92	89	89	120	106	124	94	91	
Ápr.	Havi középhőmérséklet, °C.....	10,5	10,6	9,2	10,3	10,6	10,6	10,2	9,1	9,2	9,4	9,8	4,2
	Eltérés a sokévi átlagtól	+ 0,1	0,0	— 0,4	— 0,3	— 0,2	— 0,8	— 0,4	— 0,9	— 1,2	— 1,4	— 1,0	— 0,8
	Abszolút max..... °C	28,6	28,4	28,1	26,8	28,3	28,2	27,6	28,8	27,8	27,2	27,5	21,0
	nap	28	28	28	28	28	28	30	30	30	30	28	30
	Abszolút min. °C	— 1,6	— 3,2	— 5,2	0,2	— 0,4	— 0,2	— 2,7	— 4,6	— 5,1	— 3,4	— 3,0	— 5,1
	nap	4	19	19	19	3	21	21	20	21	20	21	19
	Havi csapadékösszeg, mm	14	15	28	30	9	43	24	18	26	34	32	31
	Eltérés a sokévi átlagtól	—27	—28	—25	—27	—35	— 8	—13	—21	—14	— 1	—10	—40
Napsütés havi összege, óra	227	226	—	232	210	213	219	209	183	214	196	192	
Máj.	Havi középhőmérséklet, °C.....	18,1	17,6	16,1	18,1	18,4	18,5	18,1	17,8	18,0	17,7	18,1	12,7
	Eltérés a sokévi átlagtól	+ 2,5	+ 2,1	+ 1,7	+ 2,5	+ 2,3	+ 1,8	+ 1,8	+ 2,0	+ 1,9	+ 1,4	+ 1,9	+ 2,8
	Abszolút max..... °C	31,2	31,2	30,0	31,2	31,2	31,3	31,2	32,4	33,1	31,0	31,7	23,8
	nap	5	16	14	14	16	16	14	16	15	15	15	15
	Abszolút min. °C	7,4	4,3	3,3	5,3	7,2	5,6	5,6	5,8	5,4	5,5	6,4	1,3
	nap	22	22	22	22	20	22	23	22	25	22	22	20
	Havi csapadékösszeg, mm	39	81	58	34	47	31	39	45	22	25	51	71
	Eltérés a sokévi átlagtól	—27	+ 7	—29	—32	—23	—40	—20	—25	—40	—33	—16	—29
Napsütés havi összege, óra	285	268	—	300	247	277	272	299	279	286	267	264	

lentős kárt okozott főleg a Nyírségen és a Duna—Tisza közén, a májusi csapadék még elég idejében jött és így az erdősítések jövője biztató.

Súlyosabb a helyzet a csemetetermelésben. A késői vetést a legrosszabbkor érte a szokatlan felmelegedés. Főleg a fenyő vetésekben következett be nagy pusztulás. Erősen megsínylette az időjárást a korai akácvetés is. Eger és Zamárdi térségében a heves nagyintenzitású csapadék idézett elő súlyos kárt az éppen kelő csemetékben. A fenyőcsemete-ellátás a múlt évi aszály miatt is a következő két esztendőben súlyos gondot fog okozni.

Az erdőhasználat számára az elmúlt tavasz kizárólag pozitívan értékelendő.

Erdővédelmi vonatkozásban inkább későbbi kihatások várhatók. Igen kedvezett az időjárás a cserebogárrajzásra és petézésre, mely szokatlanul korán kezdődött. De kedvezett az egyéb rovarkártevők szaporodására is.

Igen kedvező volt az időjárás a vadállomány szaporulatára.

Dr. Papp László

IRODALMI SZEMLE

A Nemzetközi Biológiai Programot is ismerteti a Természet és Természeti Források (*Nature and Resources*) című lap, amelyet az UNESCO ad ki a *Nemzetközi Hidrológiai Dekád* alkalmából és amely a környezettel kapcsolatos tudományos kutatással, a természeti forrásokkal és a természetvédelemmel foglalkozik. A Nemzetközi Biológiai Program (*International Biological Programme*, továbbiakban *IBP*) egyik központi szerve, a Különleges Bizottságnak vezetője, *J. G. Baer*, a Neuchatel-i egyetem professzora, a beszámoló szerzője szerint az *IBP célja* a termelés és az emberi jólét biológiai alapjainak tisztázása. Nemzetközi szinten inspirálja és koordinálja azokat az alapkutatásokat, amelyekkel keveset foglalkoznak, de amelyek nélkülözhetetlenek a természeti források legnagyobb mértékű hasznosításához. Az úrkutatás korában megfelelnek a biológiáról, erről a jellegzetesen „földhözragadt” tudományról, amely az ember számára nélkülözhetetlen pusztá létének fenntartása, betegségei elleni védekezése és fizikai jóléte érdekében. Az *IBP* filozófiája az emberiség fennmaradásának elősegítése és ennek a „politikai érzéknek” a politikai vezetőkbe való „becsöpögtetése”, amelyet elfelejtettek az iparosodás korának technokratái, akik a termelést is csak az általuk használt számszerű fogalmakban képesek érzékelni. Ezen kíván változtatni az öt évi előkészítés után 1964-ben megalakult szervezet. Hét különböző osztálya közül legjelentősebbek a szárazföldi termeléssel foglalkozó (*Terrestrial Productivity — TP*), valamint a vízi életközösségeket vizsgáló osztályok, amelyek a természetesen létrejövő és a megtermelhető szerves anyaggal egyaránt foglalkoznak. Számos érintett terület közül az erdészet számára különösen jelentős lehet a kiváló növényfajták, a szárazföldi életközösségek megőrzésére irányuló tevékenység. Az *IBP* öt éves program keretében működik. Mintegy 40 állam van tagjai sorában. A nemzetközi munkához nélkülözhetetlen szabványosítás elsősorban a munka módszerére vonatkozik. Az eredményeket 3 fő kiadványban közlik: a háromhavonta megjelenő *IBP News* (*IBP Hírek*), a közgyűlési kiadványok (*Proceedings*) és az elsősorban a nemzetközi tudományos világ koordinálását célzó tájékoztató, a *Biosphere* című lapban. A program munkájában Magyarországon az erdészet területén is folyik munka. (*Nature and Resources*, Vol. III. No. 4.) *Ref.: Dr. Szőnyi L.*

A természeti kincsek gazdasági értékelése. (T. Sz. Hacsaturov: Ob ekonomicseszkoj oconke prirodniuh reszurszov. Voproszú Ekonomiki 1969/1. 66—74.)

1967. óta élénk vita folyik a Voproszú Ekonomiki c. szovjetunióbeli közgazdasági folyóirat hasábjain a természeti kincsek ökonómiai értékeléséről. A hosszú ideje tartó eszmecsere eredményeit a lap ez évi januári számában *T. Sz. Hacsaturov* főszerkesztő foglalta össze.

A természeti kincsek hasznosításának problémái a termelőerők fejlődésével egyre élesebben jelentkeznek. A termelési szükségletek gyorsan növekednek, ugyanakkor

azonban a természeti erőforrások egy része (pl. ásványlelőhelyek) nem termelhető újra, másik része (pl. az erdő) újratermelhető ugyan, de ez a folyamat igen lassú. Éppen ezért még a természeti kincsekben igen gazdag SZU számára is igen fontos kérdés a hatalmas készletek takarékos, gazdaságos, az elkövetkező nemzedék érdekeit is szem előtt tartó felhasználása. A szerző felvázolja az ásványi kincsek és a termőföld helytelen hasznosításának jeleit. Külön kitér az erdő gazdaságtalan használatára is. Megállapítja, hogy egyes körzetekre az erdő rendszeres túlhasználata jellemző, s ez kedvezőtlen hatással van a klímára, talajeróziót és vízmosásképződéseket okoz. A kitermelt faanyag jelentős hányada hulladékként elvész a társadalmi szükségletkielégítés számára.

A jelenlegi helyzetből a kibontakozás az adminisztratív rendszabályok, megfelelő törvények kialakításának segítségével csak részben biztosítható. Gazdasági ösztönzők felhasználásával is terelni kell a vállalatokat a természeti kincsek hatékonyabb felhasználására. Ezt a célt szolgálja ezen erőforrásoknak (köztük az erdőnek is) a gazdasági értékelése és ingyenes hasznosításuk megszüntetése. Fontos alapelveként emeli ki Hacsaturov, hogy a természeti kincsek gazdaságtalan felhasználása a vállalatok mérlegében termelési költségként, vagy eredménycsökkenésként kell hogy jelentkezzen a jövőben.

A cikk részletesen foglalkozik az értékelés módszertani kérdéseivel. Megemlíti, hogy kapitalista viszonyok közt a földek és ásványi lelőhelyek árát az évi járadéknak és a hosszúlejáratú bankkölcsönök kamatlábjának függvényében állapítják meg. A kamatláb csökkenése miatt a földárak szisztematikus emelkedése jellemzi a jelenlegi helyzetet.

A szocialista viszonyok közt alkalmazható módszerek közül elsőnek *Sztrumilin* álláspontjának ismertetésével és bírálatával foglalkozik Hacsaturov. Az ismert közgazdász szerint a föld használatbavételi költségei, valamint az adott terület termékenysége és folyamatos termelési ráfordításigénye határozza meg a terület értékét. Hacsaturov elvetésének lényege ezzel szemben az, hogy az értékelést a legrosszabb termelési feltételekkel rendelkező földterületek hasznosításához társadalmilag szükséges ráfordításokra kell építeni.

A különbözőzeti járadék figyelembevételén alapuló eljárás ellen is számos érvet hoz fel a tekintélyes szovjet közgazdász. Ezek a következők: 1. vitatható, hogy az árból kiindulva állapítsuk-e meg a járadékot, vagy a járadék határozza meg az árat; 2. egy termék alapján, vagy egy jellemző struktúrájú gazdaság tiszta jövedelme alapján állapítsuk-e meg a járadékot; 3. a legrosszabb termőterületek e számítás szerint értékkel nem rendelkezének.

A részletesen ismertetett harmadik értékelési eljárás a föld másirányú hasznosítása miatt kieső produkció pótlásához társadalmilag szükséges ráfordítások alapján határozza meg a terület értékét. Ebben az esetben az egyszeri és folyamatos ráfordításigényt is figyelembe kell venni. Ha a folyamatos ráfordítások időben változóak, kamatszámítás alkalmazása indokolt. Ezzel az eljárással mintegy 609 milliárd rubelre becsülhető a SZU földterületének értéke (1967-ben a termelési alapok értéke 364 milliárd rubel volt). Az alkalmazott módszertől függően kapott földterület-értékek eltérnek egymástól, de az megállapítható, hogy a nemzeti vagyon kimutatásakor e hatalmas értéknek feltétlenül szerepelnie kell.

Ezután Hacsaturov részletesen foglalkozik az ásványi lelőhelyek, vízkészletek, erdők értékelésének problémakörével. E kivonatban ismertetésben csupán az erdők vonatkozásában kifejtett álláspontját foglalom össze. Abból indul ki, hogy az erdők értékeléséhez az újratermelésükhöz társadalmilag szükséges ráfordításokat kell alapul venni. A létesítési és kitermelésig szükséges folyamatos termelési ráfordításokat kamatos kamatszámítással célszerű a kitermelés időpontjára vetíteni. Az értékelésnél figyelembe veendő még az erdő minősége, életkora és a szállítási költségeket befolyásoló elhelyezkedése is.

Hacsaturov befejezésül megállapítja, hogy a folyóirat hasábjain lefolytatott vita elősegítette e bonyolult kérdésben az álláspontok tisztázását. A téma jelentőségére való tekintettel a SZU Tudományos Akadémiája keretén belül működő Közgazdasági Osztály elkészítette a téma művelését szolgáló, más népgazdasági ágakkal koordinált kutatási tervét. (Ref.: *Illyés B.*)

Új vegyszerek kiemelt csemeték védelmére. A kiemelt csemeték a tárolás és szállítás alatt igen káros kiszáradásnak vannak kitéve. Az eddig alkalmazott párolgás- ill. transzspirációgátló anyagok helyett a szerző olyan szert alkalmaz, amely magas víztartalmánál fogva a csemeték vízszükségletét bizonyos ideig fedezni tudja. A legalkalmasabbnak az angol gyártmányú Agricol (Alginate Industries Ltd., London) mutatkozott,

amely az alginsav Na-sója és tengeri barna algák kivonatából készül. Az alginsav a talaj humusz-kolloidjaiban is előfordul és teljesen ártalmatlan, 0,7—1,0%-os oldata a víz erősen viszkózusá teszi. Az oldatba mártott kötögetelt csemeték gyökerein elegendő víz tapad meg ahhoz, hogy a szükséges tárolást és szállítást károsodás nélkül átvészeljék. 4 éves iskolázott luccsemetékkel végzett kísérletek azt mutatták, hogy szellős színben 2 napig tárolt csemeték közül a kezeletlenek mind elpusztultak, míg a kezelt csemeték megmaradása a második évben 80% volt. A szabadban 3 órán át napsütésnek kitett csemeték közül a kezeletlenek megmaradása 95% volt, a kezeletleneké 20%. Az Agricol-kezelés az ültetés évében mutatkozó növekedésvisszaesést is meggátolta, úgy-hogy a csemeték kevesebb ápolást igényeltek. Az eljárást az NSZK-ban üzemileg már kitűnő eredménnyel alkalmazzák. A kezelés költsége 5 DM/1000 db alatt van (mintegy 50 Ft/1000 db).

(R. Dimpfelmeier: Agricol, ein neues Mittel... Fwiss. Cbl. 1969. 2. — Ref.: *Mátyás Cs.*)

A világ erdőleltáiról az UNASYLVA 1968. évi 90. számában rövid áttekintést ad.

Az 1945-ben alakult FAO irányítása alatt négy esetben készült erdőleltár olyan igénnyel, hogy bolygónk összes erdőkészletét számbavegye — 1948, 1953, 1958 és 1963-ban. A felmérés alapját az egyes országokban megküldött egységes kérdőívek képezték, mind a négy leltár esetében. A beérkezett válaszok és a FAO által a válaszolni képtelen országokban végzett becslések eredményeinek összesítésével állították össze a világleltárt. Természetesen ezek a leltárak az egyes országokban folyó erdőleltározás eltérő színvonala miatt minimális adatfelhasználással készültek és többnyire csak a területi eloszlást és a fakészletek mértékét tárgyalták, továbbá a potenciális lehetőségeket kísérelték meg feltárni.

A nemzetközi erdészet újabb adatigényei, valamint az a tény, hogy az egyes országok adatainak megbízhatósága erősen eltér, azt eredményezték, hogy a leltár összeállításának eddigi gyakorlatát felülvizsgálják és máris jelentős módosítások vannak folyamatban. Jelentős változás, hogy az egész világ egy adott pillanatban rögzített állapota helyett fokozott hangsúlyt kap egy-egy nagyobb régió, ahol a homogenitás miatt és a kisebb kiterjedés következtében sokkal pontosabb leltár készíthető. Jelenleg egy Európára kiterjedő regionális leltár van összeállítás alatt és folynak az előkészületek az afrikai kontinensre is.

A leltározás további technikájában a mesterséges bolygókra jelentős szerep vár. Ezeket már jóideje alkalmazzák földi készletek értékelésére. A hagyományos fototechnikával is olyan térképek szerkesztéséhez teremtenek lehetőséget, amelyeken elkülönülnek a művelési ágak, a természetett mezőgazdasági növényfélések, az erdő, a vizek és a települések. Különös előny, hogy rövid idő alatt az egész Föld felületi állapota rögzíthető és a felvétel tetszőlegesen megismételhető. Várhatóan a mesterséges bolygók lesznek a megfigyelő bázisai egy új, egységes alapon tervezett mintavételi technikával dolgozó, egész földünkre kiterjedő erdőleltározási rendszernek.

(Ref.: *Tóth M.*)

Vajon minden gazdasági nehézségünkön túljuttat bennünket a gépesítés? Így teszi fel a kérdést *E. Faust* a *Der Forst- und Holzwirt* 1969. évi 3. számának a hasábjain (*Mechanisierung — ein Allheilmittel?*). A közleményt azok a nyomdafestéket látott írások váltották ki, amelyek szerint a nyugatnémet erdőgazdaságok nehézségeit a szükséges beruházásoktól való húzódozás okozta volna. Érdekes a közlemény bevezető következtetése: az erdőgazdaságok műszaki, termelési folyamata viszonylag munkaigényes, beralapja állandóan emelkedik, tőkebefektetése külterjes. Ez magyarázza az önköltségek aránytalanul gyors emelkedését. Elvileg a gépesítés fokozásával a termelési költségek csökkenése, a fának, mint nyersanyagnak a javuló, hosszú távon is állandósuló versenyképessége volna remélhető. Mindez a gyorsuló beruházásokat, a szükséges gépek beszerzését, a termelékenységi emelkedést és a költségek egyidejű csökkenését indokolná. És ez mégsem következett be.

Jó egybevetési alapul szolgálnak a mezőgazdasági üzemek. Ezeket elárasztják nyugaton a befektetett összegek. Nagyon sokat túlgépesítettek, a gépek egy részét rozsdá

marja, nem ragyognak. Feltűnő a cikk írójának az a vállalkozása, hogy az ellentmondások okát keresve összehasonlításra a szocialista országok termelőszoövetkezeteit használja fel. Javukra írja azt, hogy a megfelelő, kedvező nagyságú, megművelt területen egy központilag elkészített üzemterv alapján folyik a gazdálkodás, amely lehetővé teszi a gépesítés kívánt mértékének a megállapítását. Folyamatosan biztosítható a beszerzett gépek üzemeltetése, hasznosítása, a népgazdaság igényeinek az ismeretében az egyes üzemrészek eltérő termőhelyi adottságainak megfelelő hasznosítása.

Mindez másként áll a nyugati országok erdőgazdaságaiban. Nem szólva a termőhely adta eltéréseikről, az előnytelen birtokviszonyok, a paraszti erdők elaprózottsága következtében általában túl kicsinyek az üzemeltethető területek ahhoz, hogy a rendelkezésre álló, egyébként teljesítőképessé gépek okszerű leterhelését biztosítani lehessen. A különböző birtokkategóriák társuló tulajdonosai csak kivételesen kaphatók arra, hogy — főleg az értékesítés során — lemondjanak az önállóságukról, rendelkezési jogukról, alárendelve azt egy egységes akarat tervszerű végrehajtásának. Területileg a birtokviszonyok következtében túlságosan széttagolt, nagyságrendjükben egyébként sem kedvezők az esedékes fahasználatok, amelyek a választékok minőségének a viszonylagos egyöntetűségét, felhasználásuk azonosságát sem biztosíthatják. Hiányolja a szerző a társulásokban a magánkezdeményezés érvényesülését, a bürokratikus, adminisztratív ügyintézet, a felelősségvállalástól való menekülést. Lám, milyen más mindez minálunk!

Az összehasonlítás eredményeként az óvatosságot, a tartózkodást tartja helyénvalónak a szerző akkor, amikor a közületi (állami, városi stb.) erdőgazdaságok meglévő gépesítését akarják a beruházások tervezése során növelni. Üzemi téren elmosódnak ma már a különbségek a gépesített erdőgazdaságok és az ipari üzemek között: egyformák a munkások követelése a kereset, a szociális juttatások terén. Az erdei munkások bérigényét ma már nem az előállított termelvények árából levezethető lehetőségek szabják meg, hanem az a bérszint, amelyért a munkahelyeiken tarthatók. Nem valószínű, hogy alacsonyabb kereset esetén a jövőben az erdőgazdaságokban megmaradjanak.

Olyan lehetőségekkel is rendelkezhetnek a nyugati országokban az erdőbirtokosok, hogy az erdőben esedékes munkálatokat vállalkozókkal végeztessék el. Szerző szerint ez sem változtat a helyzeten: továbbra is szétszóródnak a munkahelyek, sohasem lesz teljes értékű a munkaerő, a gépek foglalkoztatása, felhasználása. Változatlanul sok lesz az üresjárat, amikor egyik munkahelyről a másikra irányítják a munkacsoportokat. Mindenütt biztosítani kell a munkások megfelelő elhelyezését, ellátását anélkül, hogy egyidejűleg mindenütt és megfelelően lenne elvégezhető a gépek karbantartása. Ezután sem lesznek figyelmen kívül hagyhatók az erdőgazdasági munkafolyamatok teljessé váló gépesítésének a tervezése során az erdőben lejátszódó, időhöz kötött, biológiai folyamatok, míg ugyanakkor, időtől függetlenül biztosítani kell az állandó erdei munkások éven át tartó folyamatos, a teljes gépesítéssel néha ellentétbe kerülő foglalkoztatását. Mindez nem járul hozzá az előállítási költségek csökkentéséhez.

Kétségkívül az is fokozza a nyugati országok erdőgazdaságaiban a szükséges beruházások kockázatát, hogy a feldolgozó ipar faanyagszükségletét mindig a piaci helyzet jelenlegi vagy távlati alakulása, kilátásai határozzák meg. Ez pedig ingatag alap a nagyobb összegű befektetések megtervezéséhez. A termelések, az értékesítés biztonságát, a beruházások — ezen belül a gépesítés — tervezését elsősorban az könnyítené meg, ha mind az eladó, tehát a termelő, mind a felvásárló, a tovább feldolgozó állandósuló, elfogadható árakban egyeznének meg.

Ezek szerint egymagában a gépesítés tényleg nem oldhatja meg a jelentkező gazdasági nehézségeket. Ahhoz sok mindenben változtatni kellene a nyugati országok erdőgazdaságaiban. Közös elhatározást kellene pl. képviselnie a társuló erdőgazdasági üzemek központi és helyi irányító szerveinek, akiknek a gyakran már túlhaladott tapasztalataikat az újjal, a korszerűbbel kellene felcserélniök. Gondoskodni kellene az erdészeti minden, gépesíthető munkaterületén a megfelelő szakemberek kiképzéséről, a társulásokon belül bemutató üzemeknek kialakításáról. Biztosítani kellene a gyakorlatban már bevált műszaki folyamatok, technológiák folyamatos átvételét, alkalmazását. Egyszerűsíteni kellene a választékok kialakítását és be kellene vonni az erdőgazdaságok társulásaiba az ipari üzemeket, pl. a fűrésztelepeket is, amelyeknek természetesen részt kellene kapniök és vállalniök a beruházásokban is.

A cikk végére érve úgy vélem, tényleg helyesen cselekedett a megírója, amikor a nyugaton jelentkező gazdasági nehézségek elemzése során a szocialista országok tapasztalataira támaszkodott. Nálunk a tervgazdálkodás bevezetése, sokéves tapasztalata már túljuttatta, segítette erdőgazdaságainkat a nyugati államok erdőgazdaságaiban jelentkező gondok, nehézségek legtöbbször.

(Ref.: Dr. Babos I.)

Az erdeifenyő telepítések ellenállóképességének növelése a rovarokkal és a betegségekkel szemben. (Povüsenie usztojsivoszti szosznovüh kul'tur k vrediteljam i bolez-njam.) Leszn. Hoz., Moszkva, 1969. 22. évf. 4. sz. 56—60. old. Růvkin, B. V. tanulmánya beszámol arról, hogy általános tapasztalat: az elegyetlen erdeifenyő-telepítéseket a lombfákából álló szegélyek vagy szigetelő pászták nem védik meg a károsítók ellen. Gyökértapló-gócok csak ott nincsenek, ahol a lombfák elegyaránya legalább 60%, de ez a gazdasági érdekeknek nem felel meg. Sokan javasolják a trágyázást, az erdőgazdaság azonban jelenleg nincs abban a helyzetben, hogy ezt kiterjedten alkalmazhatná. A bjelorusz és más kutató intézeteknek már a világháború előtt megkezdett kísérletei azt bizonyítják, hogy az elegyetlen erdeifenyő-telepítések a rovar-károsítóktól és betegségekktől eredményesen megvédhetők, ha a széles sorközökbe talajjavító, fitoncíd és nektárt termő cserjéket és másodrendű fajfajokat ültetnek. Az elegyetlen fenyőtelepítésekben a fűrészdarazsaknak és legyeknek nektárra és mézharmatra van szükségük. Az utóbbi kiválasztásában fontos szerepe van a lucfenyő pajzstetűnek, nektárt a hárs, a borsófa szolgáltat, a fűz, nyír, a boróka pedig a hasznos paraziták létviszonyainak javítását szolgálja. A cserebogár ellen igen eredményesnek bizonyult az erdeifenyő közé a nyír, a borsófa és az ámorfa bevittele. Mind a cserebogár, mind a gyökértapló elleni ellenállóképességet a széles sorközökbe telepített borsófa, zanót, ámorfa, hólyagfa, mézgáséger, zöldjuhar és tuja növelte. Különösen bevált a borsófa, amely nemcsak talajjavító, árnytűró, hanem kiváló mézelő és számos olyan rovar gazdanövénye, amelyek a mézharmat kiválasztódást elősegítik. A már meglevő telepítésekben a károsodásnak kellő időben észlelése esetén sikeresen alkalmazható a biológiai, ill. integrális védekezés, vagyis a károsító elpusztítása és a gócban a laboratóriumban szaporított, az erdei viszonyokhoz alkalmazkodott paraziták elterjesztése. (Ref.: Kolossváryné)

100 millió dollárt tesz ki a pengevesztés Kanadaiban. A növekvő piaci verseny és az egyre nagyobb ráfordítási költségek a hulladék csökkentésére és a termelékenység növelésére szorítják még az olyan fában gazdag ország faiparát is, mint Kanada. A közelmúltban fokozták a pengevesztés csökkentésére irányuló kutatásokat és kísérleteket. A Canadian Forest Industries több számában számol be ezekről. A szövetségi erdészeti kutatók szerint ez a veszteség 100 millió dollár értéket tesz ki évenként. A penge vastagságának csökkentését a penge nagymértékű megfeszítésével teszik lehetővé. Kimutatták, hogy 0,25 mm pengevastagsági csökkentés a nyersanyag vesztésében már 1%-os csökkenést jelent. Ha a penge feszítését 30%-kal növelni tudják, ezzel a termelést 15%-kal növelik. Emellett az előtolási sebesség változatlan maradt. A lap 1969. márciusi számában E. L. Kerbes egy új technikával dolgozó és rendkívül nagy teljesítményű üzemből végzett tanulmány eredményeiről számol be. A tanulmányban nálunk elképzelhetetlen adatokat olvashatunk. Az üzem 10,2—35,6 cm felső átmérők között vágott fenyőrönköket nyáron — és 12,7—58,4 cm felső átmérők között télen. Az új technikával dolgozó üzem és a hagyományos, keretfűrész-körfűrész technikával dolgozó üzemek ugyanolyan rönkméretet ugyanolyan fűrészárúvá történő feldolgozásánál tett összehasonlításában a kihozatal a rönköbttartalom százalékában a következő volt:

	fűrészárú	fűrészpor	szilárd hulladék vagy apríték
Hagyományos üzem	61	19	20
Kísérleti üzem	68	12	20

Az értékeléshez hozzá kell tenni, hogy a fűrészárú 30-szor értékesebb, mint a fűrészpor. A Vancouver Forest Products Laboratory kutatói az üzemből alkalmazott rönkvágó szalagfűrészekenél 8750 láb/perc (2667 m/perc) szalagsebességről és 375 láb/perc (114,3 m/perc) előtolási sebességről számolnak be. Az üzem teljes létszáma 4 ember és 6—7000 boardfoot (14,1—16,4 m³) fűrészárút termel óránként. A rönkhosszúságok 6—12 láb (1,83—3,66 m) terjedtek.

A cikkekből leírta elég meggyőzőek arra is, hogy másodlagos feldolgozó üzemeinkben gazdaságosabb megoldás nagyteljesítményű szalagfűrészeket alkalmazni, mint keret- és körfűrész összetételű gépsort. (Ref.: Kassai J.)

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Egyesületünk elnöksége *dr. Madas András* elnökletével július 23-án ülést tartott, a következő napirendi pontokkal:

1. Az MTESZ tevékenységére vonatkozó MSZMP határozat ismertetése.
2. Az 1969. évi „Bedő Albert” díjak odaítélése.
3. Az OEE 1968. évi működésével és pénzgazdálkodásával kapcsolatos belső ellenőrzésről (MTESZ) készített revizori jelentés ismertetése.

Mindhárom napirendi pont anyagát közgyűlésünk főtitkári beszámolója ismertette.

Az elnökség az Egyesület tevékenységét vizsgáló revizori jelentés alapján jegyzőkönyvi dicséretben részesítette *Fekete Gyulát, Imreh Jánost, Riedl Gyulát*, valamint *Pokorny Róbertné* szervező titkárt, *Pécsi Dezsőné, Lukács Béláné* és *dr. Driel Józsefné* adminisztrátorokat, az MTESZ egyesületünkbe delegált apparátusát.

*

A gazdaságtani szakosztály ülése három napirenddel foglalkozott, és pedig *Az erdők ökonómiai osztályozása, Gondolatok a vastag tűzifa árpolitikájának kialakításához* és *A fagazdaság IV. ötéves tervi közgazdasági szabályozóinak előzetes javaslata*.

Halász Aladár, a szakosztály vezetője, az első napirendi ponttal kapcsolatban tájékoztatást adott arról, hogy az ökonómiai osztályozás problematikáját az elnökség is megvitatta, szükségesnek ítélve az osztályozás további finomítását, részletesebb kidolgozását. Bejelentette, hogy az OEE keszthelyi csoportja az 1971-es vágásbecslést az ökonómiai osztályozás alapján felülbírálni kívánja és az ezzel kapcsolatban szerzett tapasztalatokról, a kísérleti feldolgozás eredményéről helyszíni ülést tartanak a gazdaságtani szakosztály részvételével.

A második napirendi ponttal kapcsolatban számos észrevétel hangzott el. A vitát összegezve kívánatosnak ítélték a vastag tűzifa feladóállomási árának további 5,— Ft/q-ás csökkentését, kompenzálva az erdőhasználati járulék további csökkentésével annak érdekében, hogy a vastag tűzifa fokozottabb fogyasztói felhasználásának ezzel is lendületet lehessen adni. Az ülés elegendőnek ítélte olyan mérvű árbevétel elérését e választéknál,

amely az erdőfenntartási és erdőhasználati járulékok figyelmenkívül hagyásával a költségeket fedezi.

A harmadik napirendi pont vitájában jogos észrevétel hangzott el a tekintetben, hogy a nyár gömbfa és fűrészáru javasolt maximált árának kialakításánál nem tesznek különbséget a hazai- és nemesnyár között, noha ezek értékben és felhasználhatóságukban jelentősen különböznek egymástól. A differenciálásra az OEE győri helyi csoportja javaslatot fog készíteni. A vita során kifejezésre jutott az a vélemény, miszerint az erdőfenntartási járulék erdőgazdaságonkénti megkülönböztetése sorrendben bár lehet második, de nem másodlagos jelentőségű.

Végül a szakosztályvezető felkérte az ülés résztvevőit, hogy a IV. ötéves tervi közgazdasági szabályozókra tett javaslatnak a jövedelem, az eszközérték, a fejlesztési alap, valamint a részesedési alapszefüggéseire vonatkozó kimunkálást saját területükre végezzék el annak nagy fontosságára való tekintettel.

*

Az erdészettörténeti szakosztály ülését a miskolci helyi csoporttal közösen tartotta meg. Ez alkalommal *Szilas Géza* A bükki erdők történetéből, *dr. Csőre Pál* Az erdei fák szerepéről a régi határleírásokban címen tartott előadást. Megtekintették az újmassai őskohót és a kohászati múzeumot, majd *Gedeon József* fogalomirányító ismertette a LÁEV történetét.

*

Az erdőfeltárási szakosztály ülést tartott és a MÉM Erdészeti és Faipari Hivatala, valamint a HM Erdészeti Főosztálya meghívott képviselőivel közösen először erdőterületeink feltártsági helyzetének felmérésével kapcsolatos szakosztályi előterjesztést vitatták meg. A kialakult vélemények alapján a szakosztály szükségesnek tartja a felmérés elkészítését még az idei esztendőre az állami tulajdonú, 100 ha-nál nagyobb, összefüggő területű erdőtestekre. A felmérés tartalmazza az ott jelenleg megtalálható, valamennyi, burkolattal ellátott, javított és profilozott út, erdei vasút, vízi út hosszakat. A szakosztály javasolja, hogy az egyesület az ülés vitája alapján véglegesített javaslati anyagot küldje meg a MÉM Erdészeti és Faipari Hivatala, valamint a HM Erdészeti

Főosztálya vezetőinek a felmérés hivatali úton történő végrehajtása céljából.

Második témakört *Desseuffy Imre* ismertette az erdőfeltárási munkák 1970 utáni finanszírozási rendjének szóba jöhető lehetőségeit s ezzel kapcsolatban a pénzfelhasználás rendjének kialakításáról kérte ki a szakosztály véleményét. A kérdéshez a gazdasági reform új beruházáspolitikai irányelveinek figyelembevételével a MEM közgazdasági főosztálya részéről *Mersich Endre* adott tájékoztatást.

Az erdőfeltárási szakosztály egyik ülését az Északaljai Erdőgazdaság területén tartotta. A helyszíni szakmai bemutató során a résztvevők az irsai, mihomi, vasvölgyi és pölöskei erdőgazdasági utakat járták be. A szakosztályi ülés keretében felvetett problémák hasznos szakmai vitára adtak alkalmat és a kivitelezési megoldásokkal kapcsolatban konkrét szaktanácsadásra is sor került. A résztvevők elismerésüket fejezték ki a pölöskei út tervezési és a jelenleg folyamatban levő építési munkáival kapcsolatosan. A bemutatót megszervezte és az ismertető anyagot összeállította *Mész János*.

Az ülés befejezésekként az Erdőterv engedélyezési terve alapján *Csutkay Jenő* és *Németh Károly* ismertette a nagykapornaki erdőgazdasági MÁV rakodó és fafeldolgozó telep beruházásának előkészítését a helyszínen. Tapasztalatcsere céljából a szakosztályi ülésen részt vett több erdőgazdaság, az Erdészeti és Faipari Egyetem, az Erdőterv és a Nyugatmagyarországi Erdőgazdasági és Faipari Egyesülés több szakembere.

Az *oktatási bizottság* ülést tartott, megbeszélték a faipari felsőfokú technikusképzéssel kapcsolatos kérdéseket, az erdészeti középfokú szakoktatás időszerű kérdéseit. Az ülésen meghívottként részt vett *Ezsiás Pálné*, a FATE oktatási bizottságának titkára is. *Dr. Tuskó László* és *Obermayer György* részletes tájékoztatást adott a volt erdészeti technikumok erdészeti szakközépiskolává történt átszervezésének helyzetéről, az új iskolák tantervéről, a technikus vizsgákkal kapcsolatos elképzelésekről. Az ülés úgy határozott, hogy a faipari felsőfokú technikus képzés ügyében a FATE oktatási bizottságával együtt tartandó ülésen együttes álláspontot alakítanak majd ki, míg az erdészeti középfokú szakoktatás döntésre váró kérdéseit kidolgozzák és kibővített ülésen október hó folyamán megvitatják.

Az *erdőhasználati szakosztály* és a műszaki fejlesztési bizottság *Erdős László*, szakosztályi titkár vezetésével megtekintette a „Hazai lombosfa termékek az építészetben” című kiállítást. *Sitkey János* szakosztályvezető ismertette a kiállítás előzményeit és szervezési munkáit; előadást tartott az erdőgazdasági fagyártmánytermelés vertikális továbbfejlesztésének lehetőségeiről, különös tekintettel a bemutatott termékekre. Az előadást élénk vita követte, hozzászóltak *Fejes Lajos*, *Horváth Lajos*, *Csepregi János*, *Varsányi Imre*, *Véssey Tibor* és *Erdős László*.

Az *erdei vasutak szakosztálya* ülésén *Barna József* vasúti szakfelügyelő tartott előadást az erdei vasutakra vonatkozó jogszabályokról s azok alkalmazásáról. Ismertette az általános szabályokat, majd kitért a forgalom és vontatás szabályaira, valamint a kereskedelmi előírások alkalmazásának fontosságára. A kialakult vita során elhatározták egy munkabizottság életrehívását azzal a feladattal, hogy év végéig dolgozza ki az állami erdei vasutak jogszabályait. A munkabizottság tagjai: *Barna József*, *Békefi Mihály*, *Bajcsy Endre*, *Fodor Péter*, *Gáspár József* és *Tóth Gyula*.

Az *erdők közjóléti szerepével és a fásítással foglalkozó szakosztály* a pilisi helyi csoporttal együttes ülést tartott a Pilisi Állami Parkerdőgazdaság területén. A résztvevők megtárgyalták a Dunakanyar regionális tervéből a Parkerdőgazdaságra háruló feladatokat és megvitatták a közjóléti erdőgazdálkodás gyakorlati megvalósításának lehetőségeit. Ez alkalommal bemutatták Dömösön a kirándulók részére már feltárt Szókeforrás völgyet, a kiépített sétautakat, pihenőket, esőbeállókat. A vitát *dr. Madas László*, a Parkerdőgazdaság igazgatója vezette.

Egyesületünk ügyvezető elnöksége június havi ülésén megvitatta *Mészöly Győzőnek*, az erdők közjóléti szerepével és a fásítással foglalkozó szakosztály vezetőjének előadásában Az erdők sokoldalú hasznosításának érvényesítésébe tárgyában készített előterjesztését. Határozatot hoztak, hogy az igen gondosan és körültekintően összeállított anyagot egyesületi programként az elnökség elé terjesztik. Az ülést *Kocsárdy Károly* alelnök vezette.

A *finn erdőmesterek egyesületének* ügyvezető elnöke, *E. R. Hyvärinen* vezetésével három fős finn delegáció tanulmányozta egyesületünk szervezetét, majd tett látogatást Visegrádon, ahol a parkerdő állományátalakítás, útépitési, majd a Budapest-környéki kopárfásítások munkálatait tanulmányozták és Budapesten

megttekintették a Mezőgazdasági Múzeumot.

*

A *budapesti bizottság* rendezésében *Héder Sándor* tartott előadást, A zöld-övezeti erdők távlati tervezése és ezek koordinációs vonatkozásai címmel. A hozzászólások szervesen kapcsolódtak a nagy érdeklődés mellett megtartott előadáshoz és azt több vonatkozásban kiegészítették, kiemelve az erdők sokoldalú közjóléti szerepét a modern társadalomban. Az előadáshoz hozzászóltak a többi között *dr. Sali Emil*, *Bakonki Dezső*

(ÉVM), *dr. Szarvas Ferenc* (OVH), *Mislei Károly* (VÁTI), *Galambos Gáspár*, *Schneider Ferenc*.

Ugyancsak a budapesti bizottság rendezésében tartott előadást *dr. Erdősi József* erdőmérnök, a szremszka-mitrovicai erdőgazdaság osztályvezetője az álgesztésed problémáiról, okairól és a védekezési lehetőségekről. Az ismertetést filmvetítéssel színezte. A szűk körű hallgatóság részére szervezett előadást tekintettel a téma fontosságára egy későbbi időpontban a bizottság teljes nyilvánosság előtt megismétli.

A helyi csoportok életéből.

A *zalaegerszegi csoport* tapasztalatcserét szervezett az erdeifenyő helyes nevelésének felülvizsgálatára, miután az erdőgazdaság állományainak mintegy 30%-át erdeifenyő alkotja. Ez alkalommal *dr. Gencsi László* „Az erdeifenyő koronaszerkezetének alakulása és vele kapcsolatosan a tőtávolság változása” címen tartott előadást hallgatták és vitatták meg a résztvevők. Helyszínen vizsgálták meg a fiatalosokat, az ERTI által az erdeifenyő nevelésére beállított kísérleti parcellákat, valamint a különböző hálózatokban korábban végzett erdősítéseket. Elénk vita alakult ki az üzemtervezési és gyakorlati állománynevelési kérdésekről.

*

A *keszthelyi csoport* az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesülettel és a MTESZ Veszprém megyei szervezetével közösen erdész—bányász—kohász találkozót szervezett. A találkozás célja az volt, hogy azok a szakemberek, akik Sopronban együtt hallgatták az egyetemet és most a megye területén dolgoznak, újra kapcsolatba kerüljenek egymással. A találkozón *Ruzsinszky László* emlékezett meg a soproni diákevekről tartott előadásában a közösen eltöltött évek időszakáról.

A csoport tanulmányutat szervezett a budai parkerdők tanulmányozására. *Kiss Frigyes* erdészvezető ismertette az erdészeti feladatait, a fontosabb mutatószámokat és a parkerdei gazdálkodás szervezetét. Vezetésével tekintették meg a Hármashatárhegy, Húvölvölgy, Ságvárliget, Jánoshegy, Normafa, Szabadsághegy környékét, az ottani állományokat és az ott létesített műszaki berendezéseket. A bejárás során kialakult vita leginkább a műszaki létesítmények elhelyezésével és az idős sarjtölgyesek felújításával volt kapcsolatban.

A csoport vezetőségi ülésén elhatározták a gazdaságtani munkabizottság megalakulását. A munkabizottság feladataul az erdőgazdaság területén 1970-re és a IV.

ötéves tervben véghasználatra besorolt állományok osztályozását jelölték meg. Az ülés résztvevői a munkabizottság tagjaival a Keszthelyi hegységben helyszínen elvégezték egyes tipikus termőhelyek osztályba sorolását, majd megvizsgálták a hasonló termőhelyeken végzett felújítások eredményét. A helyszínelést követő kiértékelésen *Halász Aladár* ismertette a gazdaságtani szakosztály vonatkozó előterjesztését és a differenciált gazdálkodás népgazdasági és vállalati jelentőségét. *Rakonczai Zoltán* az üzemtervszerű gazdálkodás és a gazdaságosság kérdéseit, *dr. Járó Zoltán* a termőhelyek osztályozását, a célállományok megválasztását, a várható fatermesztés mennyiségét és minőségét, *dr. Márkus László* az osztályozás végrehajtására kidolgozott módszereket, *Lengyel György* a közvetlen tervezéssel kapcsolatos tematikát és az ütemezést elemezte, illetőleg adott segítséget a munkabizottság feladatának elvégzéséhez.

*

A *baranyamegyei csoport* klubnap keretében filmvetítést szervezett, s a finn és svéd erdőgazdasági gépek munkájával ismerkedtek a résztvevők. A csoport alsókövesdi tapasztalatcserején *Babos Lórántné* tartott előadást „Koranyári ehető és mérgező gombák” címen. Az előadást helyszíni gombaismertetés követte. Ezt követően *Véssey Ede* adott ismertetést a mesterséges gombatermesztés lehetőségéről faanyagon, illetőleg hulladékfán, rámutatva annak gazdaságosságára is.

*

Az *egri csoport* *Wagner Tibor* előadásában vizsgálta meg a műszaki erdészeti szerepét az erdőgazdaságban. Megállapították, hogy a műszaki erdészeti szervezetének új kialakítása az építési csoport és a gépállomás összevonásával feltétlenül előnyös volt a szolgáltató jellegű tevékenységek gyors elvégzése szempontjából, különösen olyan esetekben, amikor az építési és gépi jellegű munkák együttesen jelentkeznek.

*

A kaposvári csoport a középrigóci erdészet területére szervezett tanulmányutat a hosszúfás anyagmozgatás és munkakapados faanyagfelkészítés témakörben. A bevezető előadást *Zékány Tibor* erdészettudományi vezető tartotta. A tanulmányút résztvevői látogatást tettek a barsi fűrészüzemben is; *Szabó János* igazgató és *Acs József* főmérnök vezetésével ismerkedtek meg az üzem munkájával, problémáival. A tanulmányúton részt vettek a *zamárdi és a nagykanizsai csoport* tagjai is.

A miskolci csoport a Borsodi Műszaki Hetek keretében szakmai bemutatóval egybekötött előadás-sorozatot tartott. Ennek során *Bedő Tibor*: Fák röntgenvizsgálata, *Jáhn Ferenc*: A hegyvidéki feltárás és gazdaságossága, *S. Nagy László*: A feltárás és a komplex fagazdálkodás kapcsolata címmel tartott előadást.

A vértesi csoport szakmai bemutató keretében a csákberényi erdészet területén vitatta meg *Németh András* előadását az erdészeti gazdálkodásának alakulásáról az új gazdasági rendben.

A gyulai csoport vezetőségi ülést tartott és megvitatták az időszerű feladatokat, majd *Banadics István* tartott előadást az erdészeti nemesítésről s az előadás anyagát megvitatták.

A pilisi csoport erdőművelési munkabizottsága ülésén *Kachelmann Győző* vita-indító előadásában foglalkozott az esztétikai szempontok érvényesítésével az erdőművelésben. Kiemelte a történelmi, kulturális, természetvédelmi stb. jelentőségű

területeknek, objektumoknak megfelelő, a jelleget kifejező fafajokkal történő elkülönítését, hogy ezzel is rátereljék a kirándulók és pihennivágyók figyelmét ezekre a pontokra.

A kecskeméti csoportban *dr. Szabó Miklós* tartott előadást „Közgazdasági szemlélet az erdőgazdálkodásban az új mechanizmus idején” címmel.

A szakmai továbbképzés keretében a helyi csoportokban a következő előadásokat tartották:

Budapesten *dr. Kárpáti Zoltán*: Kalchbrenner Károly tudományos mikológiai munkássága, *Schuster Viktor*: A legkiválóbb gombáink terméscsökkenésének okai, *dr. Bohus Gábor*: Hazai és külföldi csiperkék, *dr. Balázs Sándor*: A kisüzemi csiperketermesztés jelenlegi helyzete és problémái, *Koronczy Imre*: Beszámoló a legújabb holland csiperketermesztési eljárásokról;

Esztergomban *dr. Szőnyi László*: Gyorsnövő fenyők termesztése, *dr. Dobos Tibor*: A parkerdő létesítésének kérdései, *dr. Majer Antal*: Az erdő a képzőművészetben;

Székesfehérváron *dr. Majer Antal*: Új módszerek az erdőművelésben, *dr. Dobos Tibor*: Parkerdő és zöldövezeti területek létesítése;

Szegeden *dr. Henzel János*: A főbb központi rakodótípusok belső anyagmozgatása és ennek gépei;

Veszprémben *Ott János*: Központi rakodók kialakítása címmel.

Az 1969 évi ERTI-napok

Az Erdészeti Tudományos Intézet hagyományos évi tudományos ülésszakát ez évben megosztottan, a mátrafüredi, kecskeméti és sárvári Kísérleti állomásán rendezik a központi székház átalakítása miatt. A részletes program a következő:

Mátrafüred, október 1-én 9 órai kezdettel

Vilcsek János: A Kísérleti Állomás munkája és szerepe az országos és táji kutatási feladatokban

Hangyál Tibor: A kísérleti eredmények hasznosítása a Mátrai Áll. Erdőgazdaságban

Dr. Szepesi László: A motorfűrész fakitermelés fejlesztésének további lehetőségei

Dr. Szász Tibor, Ott János: A hosszúfás fakitermelés helyzete és várható alakulása Magyarországon

Huszár Endre: Az erdőgazdasági szállításszervezés néhány kérdése

Vilcsek János: A lejtős területek erdősítésének és ápolásának új, eredményes és gazdaságos módszerei

Újvári Ferenc: Gyorsannövő fenyőfajok termesztése az Északi-Középhegységben
Kolonits József: Fenyőfélék védelme a cserebogár károsítása ellen
Dr. Solymos Rezső: Vegyszerek alkalmazása az erdőnevelésben

Kecskemét, október 14-én 10 órai kezdettel

Dr. Szodfridt István: Kutatómunka és üzemi gyakorlat kapcsolata a kecskeméti Kísérleti Állomás területén

Barányi László: Kísérleti eredmények hasznosítása és kísérleti igények az üzemi gyakorlatban

Dr. Járó Zoltán: Nagyalföld termőhelytípusai és célállományai

Dr. Márkus László: Erdősítési technológiák, célállományok önköltségvizsgálata

Dr. Papp László: Koncentrált nyár-szaporítóanyag termesztés

Dr. Szodfridt István: Olasznyár fatermése

Dr. Szontagh Pál: Nyár fiatalosok xylophag károsítói elleni védekezés lehetőségei

Dr. Tóth Béla: Szoloncsákos és altalajukban szikes termőhelyek gazdaságos erdészeti hasznosításának lehetőségei

Sárvár, október 28-án 10 órai kezdettel

Dr. Kopeczky Ferenc: Az Északdunántúli Kísérleti Állomás munkája

Mihályka Gyula: Az ERTI kutatási eredményeinek hasznosítása

Dr. Solymos Rezső: Erdőnevelésünk továbbfejlesztésének irányelvei

Dr. Kopeczky Ferenc: Populétumok 10 éves megfigyelési eredményei

Bánó István: Állományokban álló erdeifenyőkről gyűjthető magmennyiség

Dr. Hauer Lajos: Külföldi vadkárrelhárító szerekekkel végzett kísérletek eddigi tapasztalatai

Dr. Kiss Rezső: Kocsányos tölgyeseink fatermése

ifj. Béky Albert: Gyertyánosaink fatermése

Dr. Szász Tibor: A hosszúfás kitermelés keszthelyi módszere gazdaságossági vizsgálatának eredményei.

Új szint jelent a tudományos ülészek szervezésében, hogy az előadások után, illetve az előadások utáni napon az Intézet, illetve annak rendező Kísérleti Állomásai a helyszínen mutatják be munkájukat, a természetben szemléltetik legfontosabb kutatási eredményeiket.

Az Intézet ezúton is hív az ERTI-napokra minden érdeklődőt.

Egyúttal közli, hogy a központi székház átalakítása miatt szeptember 1-ével átmenetileg új helyre költözött. Új címe: Budapest III., Nánási út 67. Postaszáma változatlan: Bp. 23. pf. 17. Távbeszélő hívószáma: 886-865.

AZ ERDŐ

Az Országos Erdészeti Egyesület (Budapest V., Szabadság tér 17.) kiadványa

Szerkesztő: KERESZTESI BÉLA, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) doktora. Főmunkatárs: JEROME RENÉ. Szerkesztő bizottság: BIRCK OSZKÁR, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, ERDŐS LÁSZLÓ, FILA JÓZSEF, FIRBÁS OSZKÁR, FÜLDES LÁSZLÓ, HERPAY IMRE, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, IHAROS FRIGYES, IMREH JÁNOS, JÁRÓ ZOLTÁN, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, KÁLDY JÓZSEF, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, KOCSÁRDI KÁROLY, MADAS ANDRÁS, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, MARTON TIBOR, RADÓ GÁBOR, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, SALI EMIL, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, SCHMAL FERENC, TÓTH SÁNDOR, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa. Kiadja: a Lapkiadó Vállalat. (Budapest VII., Lenin körút 9-11.) Felelős kiadó: SALA SANDOR. Kapják az Országos Erdészeti Egyesület tagjai. Előfizethető még a Posta Központi Hírlap Iroda (Budapest V. József nádor tér 1.) és a lapterjesztéssel foglalkozó egyes postahivatalok útján.

Példányszám: 4300

69-9-10447-Réval Nyomda, Budapest. — F. v.: Povárny Jenő

Index: 25 208

SZAJKI PARKERDŐ

A V. PIHENNI VÁGYÓ
DALBOZÓKNAK TELEPÍ-
TETTE ÉS 1968-BAN
BERENDEZTE A SZOM-
BATHELYI ÁLL. ERDŐ-
GAZDASÁG